

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 6ος, ΦΥΛΛΟ 22ο, ΙΟΥΛΙΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2001, ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΗ 1, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι μας

Τα μούρνα και τα βάτσινα κι οι γαύροι μπαλαδόροι

Στην Αθήνα ξεχειμώνισα οφέτος αναγνώστη μου, κι ετοιμαζόμουνε, τέλη του Μάη, να μαρκάρω για τσ' Αρμένους. Βγήκα για τούτο ν' αποχαιρετήξω φίλους, συντέκνους κι ειδικούς. Ανάμεσο τους κι έναν παλιό μου γείτονα, που 'ναι σήμερα δόχτορας και προφέσορας σπουδαίος στα Παρίσια, μα καλλιία να μου 'λειπε τούτη η βίζιτα.

- Φεύγω, του κάνω, για το χωριό, κι ήρθα να σε δω και να σ' αποχαιρετήξω, γιατί' ως του χρόνου, γη ο γάιδaros ψοφά, γεροντής ως είναι κιόλας, γη το σομάρι σπα.

- Καλότυχος είσαι, μου κάνει, που πάεις στο χωριό ετούτον τον καιρό, για να απολάψεις δροσιές και μοσκοβολιές, πεταλούδες, κρία νερά, και του παραδείσου τα πουλιά, να σε νανουρίζουνε από βραδύς, και να σε ξυπνούνε την αυγή! Να 'χεις μόνο το νου σου και να μην τρώεις καλλιεργημένα απ' άλλους οπωρικά, γιατί το δηλητήριο το κουβαλούνε από το σπόρο κιόλας. (Κρέατα βέβαια, ψαρικά, αυτά 'ναι φαρμάκια σκέτα).

- Κατέω το, του κάνω, γιατί την έπαθα με τα ξενικόσταρα, εκεί-

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

Φθινόπωρο

Ο τρίγος, Ξυλογραφία του Σπύρου Βασιλείου (1902-1985)

(Βλ. και το τραγούδι για τον τρίγο: στη «Ροδαρά μας», «Ένα παλιό τραγούδι θα σας πω, σελ. 4»)

Έντονη αντίδραση των Αρμενιανών και του συλλόγου μας στην εγκατάσταση μονάδας αερίων στα «Πορολίβαδα»

Την έντονη αντίδραση όλων των συγχωριανών μας, δημιούργησε η απόφαση του Νομάρχη, να επιτρέψει την εγκατάσταση μονάδας αερίων στα Πορολίβαδα. Η αντίδραση εκφράστηκε με τη συγκέντρωση υπογραφών από όλους τους χωριανούς, και την κατάθεση προσφυγής στον Περιφερειάρχη από τους άμεσα θιγόμενους. Ο σύλλογός μας εξέδωσε την παρακάτω απόφαση που δημοσιεύθηκε στο Χανιώτικο τύπο, και στάλθηκε στον Περιφερειάρχη, στον Νομάρχη και τους Βουλευτές του Νομού.

Σύμφωνα με απόφαση του Νομάρχη Χανίων στις 25-6-2001, χορηγήθηκε άδεια εγκατάστασης μονάδας παραγωγής και εμφιάλωσης οξυγόνου και αζώτου, στην θέση "Πορολίβαδα" του χωριού Αρμένιοι, που βρίσκονται στο κέντρο του Αρμενιανού κάμπου.

Η μονάδα θα εγκατασταθεί σε μια περιοχή όπου μέχρι σήμερα συνδυάζει αρμονικά την ήπια τουριστική ανάπτυξη στην παραλιακή περιοχή και την αγροτο-κτηνοτροφική στα πεδινά και ορεινά χωριά. Ιδιαίτερα στην περιοχή εγκατάστασης της μονάδας η γη είναι υψηλής παραγωγικότητας, και έχουν πραγματοποιηθεί από το κράτος, από το 1995, αρδευτικά έργα, για την αξιοποίηση της γης.

Η εγκατάσταση της μονάδας θα διαταράξει την σημερινή κατάσταση χωρίς κανένα όφελος για τους κατοίκους της περιοχής, καθώς θα είναι η μοναδική βιομηχα-

νία στην περιοχή.

Σύμφωνα με την περιβαλλοντική μελέτη θα αλλάξει η χρήση της γης σε ακτίνα 800 μέτρων, με επιπτώσεις στις καλλιέργειες,

στην αξία της γης, στην πανίδα που μετά από πολλά χρόνια παρατηρείται μια εξισορρόπηση με την επανεμφάνιση ειδών που είχαν για δεκάδες χρόνια εξαφανισθεί, και θα διαγράψει κάθε προοπτική μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής.

Ο Σύλλογός μας αφού έλαβε υπόψη του επίσης:

Την ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αρμένων, με την 83/ 24-10-2000 απόφαση του είναι κατηγορηματικά αντίθετο με την εγκατάσταση της μονάδας.

Την ομόφωνη αντίδραση των κατοίκων των Αρμέ-

Ο ιστορικός πλάτανος θύμα και των ανθρώπων

Γράψαμε στο προηγούμενο φύλλο, για την καταστροφή που βρήκε τον ιστορικό πλάτανο του χωριού μας από τους δυνατούς νοτιάδες τον Απρίλη. Δυστυχώς κάποιοι ζήλεσαν την δόξα του Νοτιά και θέλησαν να συνεχίσουν το έργο του, το πρώτο δεκάημερο του Ιουλίου και σε ότι είχε απομείνει, του έβαλαν φωτιά από την πλευρά της κουφάλας. Για

Ο πλάτανος μετά τη δεύτερη επίθεση που δέχτηκε κημιένη να αντιστέκεται και να πετά νέους βλαστούς

να σβήσει η φωτιά χρειάστηκε η επέμβαση της πυροσβεστικής η οποία έκανε και τη σχετική προαγκριση, και την παρέπεμψε στον Εισαγγελέα την απόφαση του οποίου περιμένουμε. Ο πλάτανος όμως σε

☞ συνέχεια στη σελίδα 16

☞ συνέχεια στη σελίδα 15

Γεννήσεις, βαφτίσεις κι άλλες ειδήσεις και χαρές αρμενιανές

ΓΑΜΟΙ

Η Ελένη του Βασιλείου και της Αικατερίνης Χαιρετάκη και ο Δήμος, του Στάμου και της Αγγελικής Σταματιάδη, παντρεύτηκαν στην Αγία Παρασκευή, Αθήνα στις 29 Ιουνίου. Ακολούθησε δεξίωση στη Πινακοθήκη Πιερίδη στη Γλυφάδα.

Ο Γ. Καλλιβερέτακας
και η Ν. Σφηγογιαννάκη

Ο Γιώργος του Αντώνη και της Ελένης Καλλιβερέτακη, και η Νεκταρία Α. Σφηγογιαννάκη παντρεύτηκαν στους Αρμένους στις 18 Αυγούστου. Ακολούθησε τρικούμπερο γλέντι στο Στύλο.

Κι η ευχή μας για τα νέα ζευγάρια

Σαν τον κισσόν, οπού κολλά
στο δέντρο και ξαπλώνει
να σμίξ' η νύφη το γαμπρό
και να ριζοσκελώνει

Ριζοσκελώνω, ριζοσκελώνεις, διακλάδωσις: εξάπλωσις των ριζών και μεταφ.: να ριζοσκελώσει η νύφη= να τεκνοποιήσει. (Η μαντινάδα αυτή του γάμου και η ερμηνεία της λέξης ριζοσκελώνω: Παύλου Βλαστού "Ο Γάμος εν Κρήτη" Εν Αθήναις 1893) Χ.Μ.

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ

Μεγάλη επιτυχία και φέτο των μαθητών του Λυκείου που κατάγονται από το χωριό μας. Δώδεκα νέοι φοιτητές, πολύ πιθανό να είναι και άλλοι που δεν μπορέσαμε να τους εντοπίσουμε, μετά από δώδεκα χρόνια σπουδών, με τα δύο τελευταία στο Λύκειο να είναι τα ποιο απαιτητικά, γεμάτα αγωνία και άγχος, πέτυχαν σε σχολές που απαιτούν ιδιαίτερα υψηλή βαθμολογία, μπαίνουν στο στίβο των ακαδημαϊκών σπουδών, για τηρήσουν την παράδοση των Αρμενιανών επιστημόνων, και να προσφέρουν στην επιστήμη τους. Συμμετέχουμε στην χαρά τους και των οικογενειών τους, τους ευχόμαστε ολόψυχα καλή επιτυχία στις σπουδές τους, και καλή σταδιοδρομία.

Η Καβρουλάκη Μαρία του Βαγγέλη και της Ζέτας, πέτυχε στο τμήμα Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Ο Μαντωνανάκης Μανώλης του Στέλιου και της Ολυμπίας, πέτυχε στο τμήμα Οδοτοτεχνιτών του ΤΕΙ Αθήνας.

Ο Νικολάου Θεοδωρής του Δημήτρη και της Μαρίας Τσιτσιρίδη, πέτυχε στο τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην Αθήνα.

Η Παντερμάκη Άννα του Στέλιου και της Τούλας, πέτυχε στο Παιδαγωγικό τμήμα, Νηπιαγωγών, του Πανεπιστημίου Κρήτης, στο Ρέθυμνο.

Η Στυλιανομανωλάκη Πέγκυ του Γιάννη και της Λουίζας Παπαγεωργίου, πέτυχε στο τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η Τσιτσιρίδη Ελπίδα του Μανώλη και της Ελένης πέτυχε στο τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θράκης στην Κομοτηνή.

ΒΑΦΤΙΣΕΙΣ

Η νονά Ειρήνη Βρετού
και η Νικολέτα.

Στις 7 Ιουλίου βαφτίστηκε η κόρη του Ιωάννη Πατεράκη και της Κορνηλίας Νικολάου Βιριράκη και ονομάστηκε Νικολέτα. Νονά η Ειρήνη Βρετού από τα Χανιά.

Στις 8 Σεπτεμβρίου βαφτίστηκε στον Άγιο Ραφαήλ, η κόρη του Μιχάλη Ορφανάκη και της Αργυρώς Μεγαλακάκη, και ονομάστηκε Μαρία - Ειρήνη.

Στις 15 Σεπτεμβρίου βαφτίστηκε το κοριτσάκι του Γιάννη Αθητάκη και της Σοφίας Παπαγιαννάκη και ονομάστηκε Μελίνα. Νονές η Μιχαηλίτσα Τερεζάκη και η Στέλλα Ζερβουδάκη.

Η "Ελευθερόπολις" μαζί με τις ευχές της σε γονείς και συντέκνους, στέλνει και τούτη τη μαντινάδα:

Όσες χιλιάδες έρχονται
στην Κρήτη χελιδόνια,

να ζήσουν οι νεοφώτιστες,
ευτυχισμένα χρόνια.

ΝΕΟΣ ΓΙΑΤΡΟΣ

Στον αγαπητό μου ανηψιό Κώστα Εμμ. Λεντάρη, τρίτο Ασκληπιάδη στην οικογένεια, που άρχισε να ειδικεύεται στη χειρουργική εύχομαι καλή σταδιοδρομία.

Εύχομαι ακόμη το χειρουργικό του μαχαίρι να χρησιμοποιεί με επιτυχία και δωρεάν για τη θεραπεία κάθε ασθενούς συνανθρώπου μας.

Γιάννης Κ. Λεντάρης

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Στις 23 Απρίλη 2001 η Παναγιώτα σύζυγος του Αντωνίου Βιριράκη γέννησε κοριτσάκι.

Στις 25 Ιουλίου 2001 η Χρυσούλα Καραγιαννάκη, σύζυγος του Χρίστου Τσιτσιρίδη, γέννησε αγοράκι. Να τους ζήσουν.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Μετά την οριστική απομάκρυνση του κινδύνου από τον αγαπημένο μας γιο και εγγονό Μανώλη, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε το προσωπικό του Νοσοκομείου Χανίων, για τις υπηρεσίες που του προσέφεραν.

Ιδιαίτερος θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους συγχωριανούς μας γιατρούς, το διευθυντή της μονάδας τεχνητού νεφρού κ. Νίκο Καλλιβερέτακη, τον Τσιτσιρίδη Μανούσο, τον Μαρινάκη Γιώργο, και τον γιατρό νευροχειρουργό κ. Αρχοντάκη για την ιατρική βοήθεια, και την ανθρώπινη

αντιμετώπιση που επέδειξαν στον Μανώλη.

Επίσης θέλουμε να ευχαριστήσουμε τον συγχωριανό μας δάσκαλο Δημήτρη Καλλιβερέτακη, για την βοήθειά του και την αμέριστη συμπαράσταση που μας έδειξε τις πρώτες δύσκολες στιγμές του ατυχήματός.

Με απέραντη εκτίμηση

Οι οικογένειες
Μανώλη και Μαρίας Τσικουδάκη
και Μανώλη και Φανής Καλούδη

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
"Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ"

Εκδίδεται με τη συνεργασία του Δημοτικού Διαμερισματος Αρμένων

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακαράκις
Σουλίου 124
173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 99.16.613
Email: jtsk@hol.gr

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομιχελιάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Στυλιανομανωλάκης Γιάννης
Τσακαράκις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ του Πέτρου, 1909-1991

Από το βιβλίο του *Γιάννη Λεντάρη Προέδρου της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου με τίτλο "Ιατρική και γιατροί των Χανίων" τόμος α' - Αποκόρωνας έκδοση του Κοινοφελούς Ιδρύματος "Αγία Σοφία"*

Γεννήθηκε το 1909 στους Αρμένους Αποκορώνου και ήταν το μοναδικό αγόρι του Πέτρου και της Αικατερίνης Θεοδωράκη, το γένος Μελισσά.

Τελείωσε το Γυμνάσιο Βάμου, πεζοπορώντας καθημερινά δύο και πλέον ώρες και στη συνέχεια φοίτησε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Πτυχίο ιατρικής έλαβε το 1935 και ειδικεύ-

τηκε στην Ωτορινολαρυγγολογία στο Θεραπευτήριο "Ευαγγελισμός" της Αθήνας.

Το έτος 1938 εγκαταστάθηκε στα Χανιά και αγόρασε μέρος της κλινικής του Δημ. Μελισσάκη. Έτσι, η κλινική Αντώνη Μελισσά, που ήταν θείος του, αδελφός της μητέρας, και Δημ. Μελισσάκη επεκτείνεται και περιλαμβάνει και τμήμα ωτορινολαρυγγολογίας, το μοναδικό στη Δυτική Κρήτη (Χανιά και Ρέθυμνο).

Κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής οι εισβολείς είχαν μετατρέψει τη κλινική σε Αρχηγείο των Γερμανικών Στρατευμάτων. Μετά την απελευθέρωση, η κλινική επαναλειτούργησε. Ο Γιάννης Θεοδωράκης μετεκπαίδευστηκε το 1958 στο Νοσοκομείο "Lariboisiere"

υπό τον καθηγητή Aubry, στο Παρίσι. Είχε λάβει μέρος σε διεθνή ιατρικά συνέδρια και ήταν συγκροτημένος και άρτια καταρτισμένος επιστήμονας. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της επανασυσταθείσης το έτος 1965 Ιατρικής Εταιρείας Χανίων, για την οποία αναφερόμαστε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Άσκησε το λειτούργημά του στα Χανιά επί 44 χρόνια στην ιδιόκτητη κλινική του και σε εποχές δύσκολες με τα πενήγχα μέσα που είχε τότε στη διάθεσή του, χωρίς αναισθησιολόγο, χωρίς αιμοδοσία, χωρίς αντιβιοτικά και ενώ οι αμυγδαλεκτομές είχαν γίνει "συρμός" εκείνη την περίοδο.

Παντρεύτηκε το 1949 με την Αμαλία (Λυλία) Παραδομενάκη, κόρη του νομισματοκόπου της Κρητικής Πολιτείας Στεφάνου Παραδομενάκη, χωρίς να αποκτήσουν παιδιά. Το σπίτι τους αποτέλεσα το κέντρο σημαντικών κοινωνικών εκδηλώσεων της Χανιώτικης κοινωνίας.

Από το έτος 1965 μέχρι το 1979 που συνταξιοδοτήθηκε, διεύθυναν μαζί, ο Γιάννης ως διευθυντής ιατρός και η σύζυγός του ως διοικητικός διευθυντής, την κλινική "Άγιος Νεκτάριος" στην οδό Ν. Φωκά 3, στα Χανιά. Ο Γιάννης Θεοδωράκης πέρασε στην ιστορία των Χανίων σαν ο σωστός επαγγελματίας γιατρός και άριστα οργανωτικός κλινικός.

Πέθανε στις 25 Ιουνίου 1991.

Πηγές:

- Μητρώο Ιατρικού Συλλόγου Χανίων
- Επιστολές της Οικογένειάς του
- Νεκρολογίες Εφημερίδων "Χανιώτικα Νέα" και "Κήρυξ", φύλλα 2 και 11 Ιουλίου 1991
- Ιωάννης Αντ. Μελισσάς, Καθηγητής Χειρουργικής Πανεπιστημίου Κρήτης

Το Αποκορωνιώτικο βιβλίο

Μια σπουδαία πολιτιστική εκδήλωση έγινε στις 28 Σεπτεμβρίου από την Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου, στην Κρητική Εστία, με σκοπό την παρουσίαση και την προβολή των βιβλίων που εκδόθηκαν το 2000 -

Στη φωτογραφία το προεδρείο της εκδήλωσης. Από αριστερά η Β. Βελισσιώτου υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων, ο Μ. Βαλαμάκης Αντιπρόεδρος, Γ. Λεντάρης Πρόεδρος, Σ. Αποστόλου Ειδικός Γραμματέας και ο Γ. Λιάδης Μέλος του Δ. Σ.

2001. Την εκδήλωση άνοιξε με χαιρετισμό του ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Γιάννης Λεντάρης, και στη συνέχεια παρουσιάστηκαν τα εξής βιβλία:

1. Μανώλη Ανδριανάκη, "Θυματολογικά" από τον Δημήτρη Κυριτάκη, Εφέτη, Νίκου Πετρούλακη, "Μέγας Βασίλειος", από τον Γιώργος Παπαδάκη Αντιπρόεδρο της "Κρητικής Εστίας".
2. Πάρι Κελαϊδή, α. "Οι Κρητικοί στην Επανάσταση του 1821", β. "Τα δώδεκα Αρχοντόπουλα του Βυζαντίου στην Κρήτη του 1182". Γ. "Αρχιμανδρίτης Παρθένιος Κελαϊδής" (επιμέλεια έκδοσης), από τον Στέλιο Ψαρρό Δικηγόρο.
3. Μιχάλη Καρβουνάκη, α. "Αναδρομή στα περασμένα - Αναμνήσεις και προσωπικά βιώματα", β. "Με τον ΕΛΑΣ στα Λευκά Όρη", από τον Νίκο Πετρούλακη, Δρ. Φιλοσοφίας, πρώην Εκπαιδευτικό Σύμβουλο.
4. Αλκυόνης Παπαδάκη, α. "Σαν χειμωνιάτικη λιακάδα", β. "Βαρκάρισα της χίμαιρας". Από Αριστομένη Κελαϊδή, Ναύαρχο.

Στην συνέχεια ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα, και πλούσιο Κρητικό κέρασμα.

ένα νέο βιβλίο ΟΙ ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Η ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου ευχαριστεί θερμά το συγγραφέα και δημοσιογράφο κ. Πάρι Κελαϊδή γιατί επιμελήθηκε την έκδοση ενός μικρού αλλά καλαίσθητου βιβλίου. Πρόκειται για την εκτύπωση των δύο ομιλιών, της δικής του και της κ. Ευμορφίας Μποντουράκη - Βαγιακή, που έγιναν στις 2-6-2000 στην αίθουσα της Κρητικής Εστίας με θέμα "Οι Κρητικοί στην Επανάσταση του 1821".

Η εκδήλωση είχε οργανωθεί από το Σύνδεσμο Κρητών Επιστημόνων και τα πολιτιστικά Σωματεία Αποκορώνου, Κισάμου και Σφακίων και αποσκοπούσε στην αποκάλυψη της ιστορικής αλήθειας για τη συμβολή των Κρητικών και σ' αυτόν τον απελευθερωτικό Αγώνα.

Ο διακεκριμένος συγγραφέας διέθεσε στην Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου εκατό βιβλία ΔΩΡΕΑΝ για να δοθούν στους Συλλόγους του Αποκορώνου.

ΒΡΑΒΕΥΤΗΚΑΝ ΣΤΟΝ ΣΤΥΛΟ Γ. ΚΑΣΤΡΙΝΑΚΗΣ - ΑΓ. ΓΟΓΟΝΗ

Ο εθελοντισμός και η ανιδιοτελής κοινωνική προσφορά τιμήθηκαν στο πρόσωπο του Γιώργου Καστρινάκη και της Αγάπης Γογονή σε μια όμορφη και μαζικότατη εκδήλωση που έγινε πρόσφατα στον Στύλο Χανίων από τον πολιτιστικό σύλλογο του χωριού.

Ο Γιώργος Καστρινάκης που γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Στύλο τιμήθηκε "για το τεράστιο και πανελλαδι-

Η κ. Αγ. Γογονή και ο κ. Γ. Καστρινάκης

κά αναγνωρισμένο ανθρωπιστικό του έργο, καθώς και για τη γενικότερη προσφορά του στους κοινωνικούς αγώνες ευρισκόμενος κοντά στους αναξιοπαθόντες συνανθρώπους του και βοηθώντας στη λύση σημαντικών προβλημάτων παρά το χρόνιο πρόβλημα υγείας του."

Όπως είναι γνωστό, ο Γιώργος κρατιέται στη ζωή

εδώ και δεκαέξι χρόνια αιμοκάθαρση (πέντε ώρες κάθε δεύτερη μέρα!) και ως πρόεδρος του "Πανελληνίου Συνδέσμου Νεφροπαθών", αντιπρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου Αθήνας, ειδικός γραμματέας της "Παγκρητίου Ενώσεως" κ.λπ. έχει αναπτύξει πολύπλευρη, επωφελή για το κοινωνικό σύνολο, δράση.

Η Αγάπη Γογονή είναι χήρα του Λευτέρη Γογονή, (που επίσης γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Στύλο Χανίων) γόνου της -γνωστής για την προσφορά της στους αγώνες κατά των Τούρκων -οικογένειας των Γογονήδων, και σε συνεννόηση και με την αδελφή της, Μαρία, δώρισε:

Το ακίνητο που στεγάζεται η βιβλιοθήκη του χωριού στο Δημοτικό Διαμέρισμα Στύλου, και

Μια αίθουσα 130 τ.μ. προς τον Πολιτιστικό Σύλλογο Στύλου.

Για την προσφορά των τιμωμένων μίλησαν, εκτός του προέδρου του Συλλόγου, κ. Γιώργου Κουκουτάκη, οι βουλευτές Χανίων Ευτύχης Δαμανάκης (ΠΑΣΟΚ) και Χρήστος Μαρκογιαννάκης (ΝΔ), ο Δήμαρχος Αρμένον Παντελής Καραγιαννάκης, ο Αντινομάρχης Χανίων Αλέξανδρος Τζατζάνης, ο νομαρχιακός σύμβουλος Λεωνίδας Μυλωνάκης, ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Κρητικών Σωματείων Μανώλης Πατεράκης, ο εκπρόσωπος της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου Νίκος Τζγκουνάκης και ο εκπρόσωπος του Υπουργού Ανάπτυξης, Νίκου Χριστοδουλάκη, Νίκος Διακουλάκης.

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω μάτια μου, του ρόδου κάνω χάρη
απ' τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει

να παλιό τραγούδι θα σας πω

Ο τρύγος

Κόρες έμμορφες, στ' αμπέλια
με τραγούδια και με γέλια
για την άλλη κυνηγούν
και χορεύουν και τρυγούν.

-Κόρες, λέω, στη ζωή σας
πάρτε με κ' εμέ μαζί σας,
να σας δείξω πως κ' εγώ
κάπως ξέρω να τρυγώ.

'Ελα, σαν σ' αρέσει τρύγα!
μα -μου λένε- λόγια λίγα...
-Εγώ; έννοια σας, μιλά!
Θα με διήτε στη δουλειά...

"Μέσ' τα φύλλα τ' είν' εκείνο;
Κόρη! Ηύρα ένα κρίνο!
Ήταν χέρι απαλό;
Με συμπάθεια... το φιλό!

Στα σταφύλια τρέχω. "Νάτα!
Ηύρα κόκκινα, μοσχάτα..
Δεν τα τρώγω. Μια στιγμή
Μόνον ως για δοκιμή.

"Πως γελάτε; Ήσαν χείλια
κι όχι κόκκινα σταφύλια;
Όπως θέλετε. Μα εγώ...
'Ετσι ξέρω να τρυγώ!

Αλέξανδρος Ρ. Ραγκαβής (1809-1892)

αντινάδες

Να τον δείτε στο χορό, να σάσε πιάσει ζάλη,
Σερτό ο ένας πόδας του κι ο άλλος πεντοζάλη.

Το γάιδαρο μας ντύσανε τον άνθρωπο να κάνει
Κι αυτού του κακοφάνηκε κι άρχισε να δαγκάνει.

Οπές στη γλάστρα έβαλα κρασί δυο μαστραπάδες
Κι άρχισε η γαροφαλιά να λείει μαντινάδες.

Ολημερινές βαταλαλεί και σαν το κύμ' αφρίζει,
Να κάτεχα ο άντρας τση πως τηνε νταγιαντίζει.

Θε μου μεγαλοδύναμε κι είνταν η ομορφιά τζη,
Σαν πάνιστρο η μούρη τζη, κι ασφεντιλιές, τ' ατζιά τζη.

Στ' αλήθεια, σα δε το 'θελες, φως μου, να σε φιλήσω,
δε μ' έγνοιαζε και ίδια δα, να μου το δώκεις πίσω.

Ηλίας Σταματάκης

(Από τη συλλογή του "Στων αστεριώ το πέλαγος",
ένοτητα: "Για χάχα")

όγου χάριν

Όξω ανεβοκατέβαινε το στήθος, αλλά μέσα
ανθίζει με τους κρίνους του παρθενικός ο κόσμος.
Αυγή 'ναι κι άστραφτε γλυκά σαν στην αρχή της
πλάσης,
κι εκράτουνε τα κατάσπρα ποδάρια στη δροσιά της

Αιονύσιος Σολωμός
(Αγνωστού ποιήματος αποσπάσματα).

ινίγματα

Στραβολαιμισμένη μάνα
Και μαλαματένια κόρη
Και δαμονισμέν' αργόνη

(19ης γράφισο 'τραγοπιδιο)

Κι εγώ κι ούλοι μας, μικίοι - μεγάλοι,
Λίγ' ως πολύ, το 'χομε φάει

(ογρξ)

Ο μπάρμπα Γιάννης ο καψής
(όχι ο Καψής ο βουλευτής)
έχει ζώνες δεκατρείς.

(19ηπιδιοσ ο)

αροιμίες

αροιμιακές φράσεις

Άδικα ψάχνεις για να βρεις
Αμήριστη κανέλα
Αχάιδευτο βασιλικό,
Κι αφίλητη κοπέλα.

αθαρογλωσσίδι

από τον Κυριακό-Καλλίνικο Κριτοβουλίδη
(1792-1868)

Ανασήκωσε την πλάκα κι αν μ' εύρης αποκάτω
αναδιμηγάδισέ με, αναδιμηγάδισέ με, αναδιμηγάδισέ
με...
(αναδιμηγάδισω= πάνω κάτι και το περιστρέφω στον
αέρα).

θιβολές

Ο γάιδαρος στο δώμ' απόυ χορεύει

Ακούστε είντα 'γίνηκε στ' είκοσι δυο τ' Απρίλη:
εβγάλαν ένα γάιδαρο στο δώμα στο χασίλι
κι αυτός απόυ τον είχε γωνρίζε τη φωνή του:
-ποιος να τον έβγαλεν εκεία, διάλε την κεφαλήν του;
Το Ξερουδάκι το Γιωργιό που 'παίζενη τη λύρα
κι εχόρευεν ο γάιδαρος στο δώμα την κατρίλια.
Του Κατσαράκι' η Μαργιώ το δίσκο τζη παστρεύει
Κι εκέρνανε το γάιδαρο στο δώμ' απόυ χορεύει.

Και του Ξερού η Κατεριά εβάστα μια σεντόνα
κι εσκέπαζεν το γάιδαρο, γιατ' έργαν' εις το δώμα.
Κι ο Μαστραντώνης έτρεχεν κι εβάστα μιάν τρετόρα.
Τέθιο χορό δεν είδ' εγώ κι επήγα κ' εις τη χώρα!
Επρόβαλεν κι η Σπύρανα από το λοτζετάκι:
-Παιδιά, είντα να 'ν' που γίνετα απόψε στο σοκάκι;
Γλακά κι ο Γυπαραντρουλής να πα να κατουρήσει
κι από τα γέλια ντ' ασκαλντή τη βράκαν του να
χρίσει.

Ετούτα δα γινήκανε στο έρμο το γαδούρι
απόυ είχαν άσπρη την κοιλιά, καπνίσικη τη μούρη.

(Το σατιρικό αυτό δημοτικό τραγούδι προέρχεται από
τον Άγιο Βασίλειο Ρεθύμνου. Το συνέλεξε η Αικατερίνη
Κουρμούλη το 1934, η οποία και το δημοσίευσε στην
επετηρίδα της Εταιρείας Κρητικών Σπουδών, τόμος Β',
Αθήνα 1939, σελ. 440-441, απ' όπου και το
αρθρολόγησαμε για τη "Ροδαρά μας").

Λέξεις

Κάποιες βραδιές οι λέξεις με πονούν
σαν τα παιδιά μου.
Εκεί που λέω να τες, χάνονται.
Ύστερα πάλι έρχονται επίπεδες, γυμνές
με τόσο χώρο ανάμεσα που λες:
"Εγώ τώρα τι κλαίω; Τι μου λείπει;"

Την ώρα που μετρά ο νους έρχεται η καρδιά
και ζωγραφίζει μια περιπωμένη.
Ανοίγει μια ψιλή - άνθρωπος σου λείει.
Ορίζει μια δασείς - Ελλάς, Ελένη, άλς/αλός.
Είδες πως τσούζει η γλώσσα;

Μα να 'τα πάλι τα παιδιά.
Παίζουν πεντόβολα τις λέξεις σου
Αρπάζουν πέντε-πέντε, τις πετούν,
για πιάνουν, πολλές χάνουν...

Μόνο δυο λέξεις απομείνανε.
Βρέξει -χιονίσει, μόνο δυο λέξεις
μ' απομείναν, παιδιά μου:

"Ντυθείτε!" "Σκεπαστείτε!"
Την κονταυγή θα κατεβάσει αγιάζι.

Από την ποιητική συλλογή της Πόπης Λαμπρινέα-
Γαβριλάκη «Χόμα και νερό», εκδ. Ανατολικός, 1997

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

να τα υβρίδια -βρισίδια τση γης πρέπει να τ' αποκαλούν- που μάσε πρεσβεντάρανε οι ειδήμονες και μας αβιζάρανε να τα σπείρομε, και θάνε πλημμυρίζε ο Αρμενόκαμπος καρπό. Και σε λίγους μήνες, ξεπαπούτσωτοι και ξεγλωσσισμένοι ήρθαν οι ίδιοι και μάσε κανο-ναρχούσαν:

-Μήηη, για το νόμις του χιλού, μη φάτε από κείνα τα καλαμπόκια, γιατί φαρμακώνουν, βυζιά βγάνουν και γυναικοφέρνουν οι άντρες που τα τρώνε, και μουστάκια και γένια ξεφυτρώνουν στα μαγουλάκια τω γυναικώ και βαρβατεύουν κιόλας.

-Καλά, λέει, σας τα παραγγείλανε, μου κάνει ο φίλος μου ο προφέσορας. Πράμα μεταλλαγμένο και καλλιεργημένο να μη δοκιμάζει τ' αχειλί σου. Γιατί κι ο σπόρος να τύχει να 'ναι γερός, πάλι δηλητηριασμένος θα βγει ο καρπός με τσι κουανούς, τσι ψεκασμούς και τσ' εντριβές με τα δυναμωτικά ορμόνια που κάνουν στσι καρπούς, να μεγαλώνουν και να παχαίνουν γρήγορα. Αλλάργο από τέθιοα φαγιά, άνε θέλεις να 'χεις την υγεία σου και να διατηρείς και την αντρεία σου.

-Κι αμέ πως θα ζήσω, σύντεκνε δόχτορα, κι είντα θα τρώω στο χωριό: Με το τραγουδι των πουλιώ, το δροσιό και το δροσερό νερό θα χορταίνω: Καλά είν' αυτά μα δε γεμίζουνε την παντέρμη την κοιλιά, που θα μου βγάλει μαγατά και θα με βάλλει, ως τη σφιξ' η πείνα από την αναφαγιά να κυνηγώ ποταμιίδες, καρδερίνες και τ' αποδέλοιπα "ωδικά" ως τα λέτε, πτηνά, να τα κάνω σουβλιστά και κοκκινιστά, να καταλαγιάζω την πείνα μου.

Αδικα, μου λέει, φοβάσαι να στενοχωράσαι, και μου χτυπά χαμογελαστά την πλάτη.

-Τέτοιαν μάλιστα εποχή που θα βρεθείς στο χωριό, όπου τα ελέη του Θεού πλημμυρίζουνε τη γην του, θαν έχεις τζάμπα και στα πόδια σου, ό, τι επιθυμεί τ' αχειλί σου.

-Ποιά είν' αυτά, του κάνω περιχαρής, ως πάω να ψάξω να τα βρω και να τα δοκιμάσω;

-Να ξεκινήσωμε, μου λέει, από τα μούρνα, που τάχεις στην αυλή σου, και δε θα κουράζεσαι να τα γυρεύεις στο χωράφι. Άσπρα, μαύρα μούρνα και φαζά, φορτωμένες είναι τούτες τσι μέρες οι μουνριές. Κι ως θα τελειώσουν τα γλυκά, αρχινούνε τα ξένα. Σπουδαία τροφή και τζάμπα γιατρικό είναι τα ξινόμυρνα. Ύστερα είναι τα βάτσινα, βατόμυρνα τα λέτε άλλοι. Βάτσιν, δόξα τω Θεώ, είδα όντεν ήρθα στο' Αρμένους, να 'γχετε πλούσιες φυτείες, πλια πολλές κι από κείνες με τα κακαόδεντρα που 'χουν οι μακρινές χώρες. Ούλα τούτα-μούρνα, ξινόμυρνα και βάτσινα - οι εργοστασιάρχες, σ' Ευρώπη κι Αμερική, τα κάνουνε γλυκό και το πουλούνε για χρυσάφι στσι περίπλουτους των πολιτειών τους, που δεν έχουνε τη χάρη και την ευτυχία εσάς των αρμενιανών, στο' ουρανοξύστες όπου ζούνε, κι ας κολυμπούνε στα πλούτη, μηδέ να τα ιδιούνε, όπως εσείς, απάνω στα δεντρά στα σώχωρα, σστο' αυλές και στσι δέτες του Βαθί Στενού, του Λαγκού, του Δαφνοφάραγκου, των Καμινιών, των Ασπρούγω, των Χαρακιάδω, των Καλοσுகιάδω και των άλλων ευλογημένων αρμενιανών βατότοπων.

Είναι και τα χαρούπια, τα τσερέβελα, οι ξυνίδες (πολύ υγιεινές κι ορεκτικές), τ' άνθος τ' αγκαράθου να του ρουφάς το μέλι που ξανανιώνει τον άνθρωπο, το ψωμάκι τσ' αμαλόχας, και τα χίλια δύο άλλα ευλογημένα αγαθά τση γης τσ' Επαγγελίας, ως είναι η δική σας γη η κρητική.

-Και με τα... μούρνα, τα βάτσινα, τα ψωμάκια τσ' αμαλόχας και τσι ξυνίδες για ορεχτικό θα ζήσω, σύντεκνε: Για σμπινίτη, μωρέ, γη ασπρουργίτη και κόστιφο με πέρασε; Έρχεσαι, του κάνω, να σε πάρω στο χω-

ριό, μα χωρίς να 'χεις μαζί σου για συνοδό την χοντρή κυρία σου επί των τιμών, την πορτοφόλα σου, να σε κλείσω στο περβόλι, που το 'χω φραγμένο, έχει κι ένα σπιτάκι να κοιμάσαι, παχύ πλατανοδοσιό, και νερό του ποταμού. Και βάτους μπόλικους, θεριά να του διαόλου η σπορά, που δεν ξοφλάται του κερατά, μηδέ με βατοκόκο μηδέ με κασμά. Έχει και μπόλικες μουνριές, ξυνίδες που μας ερημάζανε τα χωράφια, κάπαρη κι άλλα ορεχτικά και δυναμωτικά "αγαθά" ως τα λες, θα βριστεις πλουσιοπάροχα να τρώεις, να χορταίνεις και να υγιαίνεις. Και να δοξάζεις το Θεό, που μας τα μπεγε, κι εμένα που τα 'δοκε σ' εσένα να τα βοσκήσεις.

-Δεν είμαι, λέει γω, μαθημένος σε τέθιοα φυσική ζωή

του Ανδ. Πετρούλακη

-Κι αμέ' γω 'μαι, μωρέ γουρσουλαμά, μαθημένος; Γιάρκαλος, σου φαίνομαι γη Ταρζάν, που 'ρθα από τη ζουγκλα και σ' αυτή θα πάω, ως λέει και το τραγουδι, του 'πα κι έφυγα αναγκασμένος και χωρίς να τότε χαιρετίξω. Κι εβήγκα στο δρόμο να στο πάω σπίτι μου, μ' άλλα πάλι, χειρότερα με περιμένανε παρακάτω. Γιατ' είχαν απεργία τ' αμάξια, κι επήρα τσι δρόμους με τα πόδια για το σπίτι. Μα περιλανήθηκα στα στενά κι έπεσα ξαφνικά σ' ένα παράξενο λειβάδι με τριφύλλι, γήπεδο ως τ' αποκαλούν, όπου παίζουνε οι μπαλαδόροι το φουτιμπόλι, το παχνίδι δηλαδή που κλωτσούνε το τόπι. Είντα παχνίδι, μωρέ, ευτός είναι πόλεμος σωστός, χειρότερος κι από τη Κρομμυδοπανάσταση, γιατί τούτοι, όσο κλωτσούνε, ό, το κρομμυδι, παρά το τόπι, τόσο να δαιμονίζονται κι αφηνιάζουν. Κι η τύχη μου το 'χε, την ώρα που πέρνονα να 'χει διάλειμμα το παχνίδι, κι οι παρέες ήτονε βγαρμένες στσι πόρτες κι αρπάζοντανε και βλαστημιούντανε:

-Λαύρο, γαύρο, βουργάρο, βαζέλοι μπαρμπαρέζοι πειρατές του Μπαρμπαρόσα, κι άλλα νόστιμα γαμωτράγουδα τραγουδούσαν κι εσφακέλωνε η μια πατούλια την άλλη, έτσα που είπα πως θ' ασφαλωθούνε στο τέλος. Και δεν εξάνοιγα τα γεραθειά μου και την ανημποριά μου να γυρεύω τη δουλειά μου, παρά πήγα να τσι ξεχωρίζω, να μη σακατετούνε.

-Είντα 'ναι μωρέ, τότεν κάνω, τούτανα τα γίβεντα; Μηδέ χαλχουτήδεδετο Κούμπαπιού, ο χρούτσι σας, να σάστανε, δεν θαν επράττατε έτσα λογιώς. Δεν πάτε, μωρέ, να σκάψετε κιανένα χωράφι γη ν' αναμαζώξετε πράμα ξεροτρόχαλο, παρά μου χασομεράτε, σαν τα μωροκόπελα και κλωτσάτε το τόπι και μαδιέστε σαν τσι κοκόρους στσι δρόμους.

Πεθιέται τότες ένας τους και μου κάνει σ' αλαμπουρνέζικη γλώσσα:

-Μεγάλε, θα κάψεις φλάντζες!

Κι όξ' από πίσω ένας άλλος με κοντό βρακί:

-Κουλάρισε δικιέ μου!

Τότες, ως είδα να με παίζουνε, αγρίεγα και δούδω μια σπαθέ με τη χέρα στον αέρα, κι αρχίζω να σου τσι συγυρίζω στην γλώσσαν τωνε:

—Ασιχτίρι, τότεν κάνω. Που α δεν εντρέπουμε τα μουστάκια μου, θα σας εφθιουνα και θα σας εσφακέλωνα μωρέ ανεμογάμηδες. Να πολεμώ, μωρέ γιβεντισμένοι, να σάσε μονιάσω να μην ασφαλωθείτε κι εσείς να με παίρνετε στο ψιλό;

Φωνιάζει τότες ένας τους:

-Μάγκες, όφης Κρητικός είν' ο γέρος. Βαλτός είναι από τσ' Ηρακλειώτες να μάσε χασομερά για να χάσομε το παχνίδι.

-Εμένα, μωρέ λιακόνια, θα πείτε όφι; Που α δε σας εχώριζα πριν, θαν αρχινούσετε να κεντρώνετε σαν τς' όχεντρες τών τροχάλω του Χαρακιά!

Κι επήγανε τότες να μου γουρουντήζουνε, μα σήκωσα την κατσούνα, και κολώσανε. Ακούσανε, ωστόσο, οι πολισιάνοι την τραβήγα κι ήρθανε και με πήρανε με τ' αμάξι ντους των "εκατό". Και στο δρόμο μου εξήγησε ένας τους αμούστακος, απού 'τυχε να 'ναι και Κρητικός - Δρυγιάδάκης Επαμεινώντας, από τον Πύργο Ψιλόνερο η καταγωγή του, κι ως μου φάνηκε, το παίζει κι εκείνος το τόπι- μου εξήγησε, παρά το, λοιπόν, ο πατριώτης γιάντα μ' αποκαλέσανε ΟΦΗ.

-Είναι, λέει, ο μπαλαδόρος σύλλογος των Καστρινώ, κι ευτοί που μου χυθήκανε ήτονε αντίδικοι μπαλαδόρου συλλόγου - Όλυμπος, Κίσαβος, δε θυμούμαι με τίνος βουνού τ' όνομα τότεν βαφτίσανε, για να δείχνουνται δυνατοί κι άθανατοι σαν τα ψηλά βουνά, μόνο που η τροξάδα δεν πάει στα βουνά...

Κι άλλα πολλά 'τανε τα πάθη μου, αναγνώστη μου, κι ήθελα να σου τα 'γραφα, μα το χαρτί τελειώνει, για τούτο και σε χαιρετώ.

Και κάτεχέ το πως;

Αν ίσως και σ' απαρνηθώ, ν' αδικοθανάτισω, σ' αράπη χέρια να πιαστώ και ν' αλλαξοπιστήσω.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΣ
Κι ένας καλαμαράς τση,
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΤΗΣ

Εκδήλωση στη μνήμη του καπετάν Γιάννη Καλογερά

Εκδήλωση για να τιμήσει τα πενήντα από το θάνατο του καπετάν Γιάννη Καλογερά διοργάνωσε το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών "Ελευθέριος Βενιζέλος" και ο Δήμος Κεραμειών, στις 5 Σεπτεμβρίου στους Κάμπους Κυδωνίας. Στην εκδήλωση που συμμετείχε πολύς κόσμος παρευρέθηκαν και οι αρχές του νομού, οι Επίσκοποι Κισσάμου και Σελίνου Ειρηναίος Γαλανάκης, και Κυδωνίας και Αποκορώνου Ει-

ρηναίος Αθανασιάδης. Ο πρώην πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, οι βουλευτές Ευτύχης Δαμανάκης, Σήφης Βαλυράκης και Χρήστος Μαρκογιαννάκης, ο νομάρχης Γιώργος Κατσανεβάκης, ο δήμαρχος Χανίων Γιώργος Τζανακάκης και πολλοί άλλοι. Η εκδήλωση περιελάμβανε αποκαλυπτήρια της προτομής του τιμώμενου, έργο του Κώστα Ζαζά, κατάθεση στεφανιών στην προτομή, τραγούδια και ομιλίες για τον τιμώμενο

από τους διοργανωτές και εκπρόσωπο της οικογένειάς του. Κεντρικός ομιλητής ήταν ο συγγραφέας μας Ιστοριοδίφης, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρυματος, και ψυχή της εφημερίδας μας, Χαράλαμπος Μπουρνάζος, με θέμα "Ο Καπετάν Γιάννης Καλογεράς και η εποχή του", περίληψη της ομιλίας του παραθέτουμε στη συνέχεια.

Γ. Γ.

Περίληψη της ομιλίας του Χαράλαμπου Μπουρνάζου με θέμα «Ο καπετάν Γιάννης Καλογεράς και η εποχή του»

Κάμποι Κυδωνίας, Τετάρτη 5 Σεπτεμβρίου 2001

"Πιστεύω ότι ερμηνεύω τα αισθήματα του συνόλου της ομήγυρης εκφράζοντας την ειλικρινή και διόλου εθιμοτυπική χαρά όλων μας που βρισκόμαστε σ' αυτό το χωριό, τη "φωλιά του αετού", όπως έχει γραφτεί για τους Κάμπους στους καιρούς της Τουρκοκρατίας. Κι ας μη θεωρηθεί αυτό ως φιλοφρόνηση μας των μουσαφίρηδων στους οικοδεσπότες ετούτου εδώ του αρχοντόσπιτου της Ρίζας, αλλά ως χρέος μιας, ελάχιστης έστω, μεταφοράς εγκωμίων της ίδιας της Ιστορίας των ημερών που μνημονεύουμε, για πράξεις εξαιρετές των Κάμπων σε ώρες δοκιμασίας της Πατρίδας. Εγκωμίων τα οποία ασφαλώς δικαιούται ετούτο το χωριό που γέννησε, ανάμεσα σε άλλους ήρωες, έναν Καλογερά, τον ήρωά σας και ήρωά μας όλων των Κρητικών, τον οποίο τιμούμε απόψε μ' αυτή την πάνδημον και ομόθυμο τελετή. Ένα σεμνό παλικάρι που, καθώς θα έλεγε ο ποιητής:

"Όταν θα θέλουν οι Έλληνες να καυχηθούν,
Τέτοιους βγάζει το Έθνος μας", θα λένε.

Το χωριό αυτό γέννησε έναν λαμπρό αστερισμό καπετάνιων και αγωνιστών, έθρεψε κι επιλοξένησε επαναστάτες, επαναστατικές συνελεύσεις, συνάξεις κι επιτροπές αγώνων Ελευθερίας, γνωρίζοντας ασφαλώς, αλλ' αφηφώντας βέβαιους κινδύνους διωγμών, εμπρησμών και οικονομικών αφανισμών, καθώς οι άνθρωποι του ζούσαν ανέκαθεν στο "εμείς" και όχι στο "εγώ", και προέτασαν το χρέος τους προς την Ελευθερία, ιεραρχώντας τα πρώτο στην κλίμακα των αξιών και των αρετών του ανθρώπου".

Στη συνέχεια ο ομιλητής αναφέρθηκε στη γέννηση (1855) και τα παιδικά χρόνια του καπετάνιου, στο κλίμα που διαμορφώνεται στην Κρήτη μετά την Επανάσταση του Μαυρογενί (1858) και την παραχώρηση δικαιωμάτων εκ μέρους της Πύλης με το Φιρμάνι του 1858:

"Όλη αυτή η "ατμόσφαιρα μιας ζωντανής μυθολογίας" είναι βέβαια η περιρρέουσα ατμόσφαιρα του χωριού και του σπιτιού που τη ρουφά, μαζί με το γάλα της μάνας του, τα "αντράκι του Καλογερά, και την αναπνέει ολημερίς κι ολονυχτίς σε σπίτι, αυλές και γειτονιές, σώχωρα και χωράφια, ψεσινά στρατόπεδα των επαναστατών, όπου παίζει και ασκείται στη σφεντόνα, την πάλη και το βόλι, και όσο μεγαλώνει και μεστώνει, και στη σκοποβολή, γυμνάζοντας πνεύμα και κορμί κι ετοιμάζοντας τον αυριανό πολεμιστή.

Έτσι το ευγενές μέταλλο, που φέρνει από γεννησιμιού του ως βιολογική προίκα το παιδί, θα γαλβανιστεί σ' αυτή την "φλογώδη και περωτήν ατμόσφαιρα", ως θα την έλεγε ο Ανδρέας Κάλβος. Και δεν χρειάζεται, ασφαλώς, να διαθέτει κανείς οξυδερκεια ψυχολογική και διεισδυτικότητα ιστοριογραφική, για να επισημάνει τη βαθιά και καταλυτική επίδραση που θα έχουν στην ψυχρόσυνθεση του κοπελιού τα καθημερινά βιώματα που αναφέρθηκαν πριν".

Προχωρώντας σε αυτό το "οδοιπορικό στον χρόνο", ο ομιλητής αναφέρθηκε στα διαδοχικά γεγονότα στα οποία συμμετέχει και πρωταγωνιστεί ο ήρωας:

-Στην Επανάσταση του 1878 όπου ο καπετάν, πια, Γιάννης Καλογεράς -ο οποίος από τον προηγούμενο χρόνο έχει βγει στο κλαδί κι έχει ενταχθεί στο σώμα του ηρωικού Καμπιανού καπετάνιου Δημήτρη Γελάση-, επιλέγεται ως σημαιοφόρος ενός νέου λαμπρού ηγέτου της περιοχής, του υπαρχηγού Κυδωνίας Νικολάου Αθανασιάδη, στο πλευρό του οποίου πολεμά σε σκληρές μάχες.

-Στην επανάσταση του 1889, όπου ο Καλογεράς παίρνει μέρος με δικό του, αυτήν τη φορά, επαναστατικό σώμα.

-Στο Κίνημα της Μεταπολιτευτικής το φθινόπωρο του 1895, στιγμή από την οποία πλέον το άστρο του Καλογερά αρχίζει να μεσουραίνει.

-Στη Μάχη της Αλμυρίδας, τον Ιούλιο του 1896, υστερόγραφο πολεμικό της Μεταπολιτευτικής, όπου διαπρέπει.

-Στη γνωστή, πυκνή και πολύπλευρη δράση του στην Επανάσταση του 1897.

-Στη μεταγενέστερη δράση του, όταν, σε ώρες κρίσιμες, στέκεται στο πλευρό του Βενιζέλου, ο οποίος, εκτιμώντας τη νηφαλιότητα και την ευθυκρισία του, του αναθέτει δύσκολες και λεπτεπίλετες αποστολές: Στο κίνημα του Θερίσου το 1905 και στο Κίνημα της Θεσσαλονίκης, το 1916, αλλά και στον Ηπειρωτικό Αγώνα του 1912, επικεφαλής σώματος Κρητών.

Με δυο λόγια, πρόκειται για μια πολυσχιδή και σημαίνουσα δράση την οποία συνοψίζει ο βαρύς αλλά δίκαιος λόγος του Ελευθερίου Βενιζέλου, το 1906: "Όλοι έκριναν ότι ο Καλογεράς δεν έπρεπε να λείψει από την Συντακτική Συνέλευση" η οποία "θα έχει την τιμή να συγκαταλέξη ως μέλος της και τον επιφανέστερον ήρωα των τελευταίων επαναστάσεων".

Ο Χαράλαμπος Μπουρνάζος ολοκλήρωσε την ομι-

λία του με αποσπάσματα από το εγκωμιαστικό πορτρέτο του Γιάννη Καλογερά, φιλοτεχνηθέντος προ 105 ετών δια χειρός Νικολάου Σπανδωνή, διαπρεπούς λόγιου και δημοσιογράφου της εποχής:

"Τον παρατηρώ. Τι ωραίος άνδρας! Ομορφιά όλως εξαιρετική, ομορφιά όλως ασυνήθιστος, ομορφιά ελέγχουσα άνθρωπο του σαλονιού, ομορφιά Ούγγρου ευγενούς, ομορφιά λεπτή, νευρώδης, με σπάνιες γραμμές, ομορφιά χυμένη σ' όλο το σώμα. [...] Τα μάτια που έχουν μια έξοχη γλυκύτητα. [...]

Ο καπετάν Γιάννης δεν μιλεί ποτέ. Τα λόγια με το τσιγκέλι τα βγάζεις. Και δεν είναι πόζο η σιωπή αυτή. Είναι, θα το πιστέψετε; συστολή. Ο καπετάν Γιάννης ντρέπεται, συστέλλεται μπροστά σε άλλους.

Στη μάχη όμως! Α! εκεί δεν ντρέπεται και δεν συστέλλεται. Ζητήστε πληροφορίες από τους Τούρκους. Ουδέποτε μιλεί για τα κατορθώματα του, ουδέποτε διηγείται κάτι [απ' αυτά]. Μόνον όταν μιλούν για Τούρκους το μάτι του αστράφτει. [...] Καίτοι νεώτατος [...] είναι καλός νοικοκύρης ο καπετάν Γιάννης. Έχει οζά, δηλαδή πρόβατα, και βόδια, και κτήματα. Αλλά ο πραγματικός πλούτος είναι η παλικαριά του. Η σύνεση και η σεμνότητά του..."

Από τις καλοκαιρινές εκδηλώσεις μας

Καραγκιόζης

Παράσταση Καραγκιόζη προσέφερε ο Σύλλογός μας στα παιδιά του χωριού στις 16 Αυγούστου. Την παράσταση που παρουσίασε στην κεντρική πλατεία του χωριού το Θέατρο Σκιών του Νίκου Μπλαζάκη, και είχε τίτλο "Η αρραβωνιαστικιά του Καραγκιόζη", παρακολούθησαν τα παιδιά του χωριού αλλά και οι μεγάλοι με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όπως δείχνει το φωτογραφικό ντοκουμέντο.

Εκδρομές

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκαν οι καλοκαιρινές εκδρομές των συγχωριανών μας το φετινό καλοκαίρι, που τείνουν να γίνουν θεσμός. Έτσι επισκεφθήκαμε το Ζαρό, (Σπήλι, Κόκκινο Πύργο) Ηρακλείου, με τρία πούλμαν, και με εντυπωσιακή συμμετοχή των νέων που συμπλήρωσαν μόνοι τους ένα πούλμαν.

Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε τα Φαλάσαρνα Κισσάμου, με την εκδρομή της Ενορίας, και τα Ανώγεια.

Οι φωτογραφίες είναι από το Ζαρό.

ΦΩΤΟ 1

ΦΩΤΟ 2

ΦΩΤΟ 1. Το τραπέζι των νέων, στην ταβέρνα στο Ζαρό, δίπλα από τις δεξαμενές με τις πέστροφες και τους σολομούς.

ΦΩΤΟ 2. Κόρες, γαμπροί, νύφη, και εγγόνια της οικογένειας Χατζιδάκη, την ώρα του φαγητού.

ΦΩΤΟ 3. Οι οικογένειες Πατεράκη Στέλιου, Προεστάκη Γιάννη, και Πατεράκη Μιχάλη.

ΦΩΤΟ 3

Πώς ο Σηφαλιός ο Φραγκοκοκολάκης κουτσοραδιάστηκε κι εγίνηκε Φραγκίσκος

Θα σάσε διηγηθώ σήμερα αναγνώστες μου, για το Σηφαλιό τον Φραγκοκοκόλη - Ιωσήφ Φραγκοκοκόλακι τον γράφανε στα επίσημα χαρτιά- που τον έβαλε, στα γεράματά του, ο γιός του ο Αμερικάνος ν' αλλάξει επίθετο, να το ξεβαρβαρώσει λέει, όπως έπραξε κι ο ίδιος, στην Αμερική, όπου γράφεται κι αποκαλείται Φραγκ.

Φράγκ βέβαια ο Σηφαλιός στο χωριό δεν εμπόριε να πει του Μιριδέ να τότε γράφει στα μολοτιά της μαναβικής, μηδέ του Μύγια στο δεφτέρι του τω βερεσεδιώ της μακαλικής, γιατί θα τον επαίρνανε στο ψιλό και του 'βγανε τραγοῦδι κι η Ληστίνια. Για τούτο, με συμβουλή του δασκάλου κι απόφαση κατόπι τον δικαστή, μετονομάστηκε Φραγκίσκος. Κι από τότες ήτανε που 'βρε το διάολόν του κι ευτός και το χωριό με τον Φραγκίσκο του. Γιατί ο δικαστής εδιάταξε τη "πράξη" αυτή που την ονομάτισε "αλλαγῆ επωνύμου" να τυπωθεί και σ' εφημερίδα, και το πράμα μαθεύτηκε σ' οὔλο τον Αποκόρωνα. Πως εψηλώσε δηλαδή η μύτη του Φραγκοκοκόλακι κι έκοψε το... κολλάκι του -του επιθέτου, βέβαια, ο ζάβαλος- κι από 'δα κι ομπρός θα γράφεται και θ' αποκαλείται... Φραγκίσκος! Κι εβουίζε' ο τόπος με τον Φραγκίσκο.

Κι ως επαρουσιάστηκε, μετά την αλλαγῆ ο Σηφαλιός στην πλατεία, κι εἶπε: -Καλημέρα, χωριανοί, τ' αποκρίθηκανε γελώντας:

-Καλώς το Φραγκίσκο!

Κι εκείνος βέβαια, όσο λιγνούσης κι αν ήταν, εκατάλαβε από το χάχανο πως τον επαίζανε κι αγρίεψε, και των εἶπε να μην τότε ξαναπουνε Φραγκίσκο.

-Κι αμέ Φραγκοκοκόλη, μωρέ, γη Σηφαλιούδακα να σε λέμε;

-Διάολο να με λέτε, πεζβεβέκηδες, των εἶπε κι έφυγε, διαγκόνοντας τα μουστάκια του και τρίζοντας τ' αντόδιά του σα να μάσιε σίδερα. Και σαν εξαναφάνηκε, χωρίς μάλιστα και να καλημερίσει, τον υποδεχτήκανε παίζοντάς του και κούρταλα, και προσφωνώντας τον

Καλώς το Διάολο τον Τρικέρη! Ε, τότες έπρεπε να 'σασταν από μια μεριά να θεωρούσατε το χῆ-χουί π' ακολούθησε. Γιατί σήκωσε την κατσούνα του ο Σηφαλιός να τα ραβδίσει, μα του πήρανε την κατσούνα και τον αρχνίζανε τα σιχτριψιματά κι άλλα περικομήματα: Ένας τον έλεγε κουτσοράδη και κοψοκόλη, άλλος κολοράδη και κοψοράδη, άλλος μουνούχο μουσκάρι κι άλλα χειρότερα ακουστήκανε, που δεν γράφονται.

Και θα τότε σουρομαδιούσανε στο τέλος, γιατί αρχνίζε κι εκείνος να σφακελώνει και να διαλομπεῖ, αν δεν ετύχαινε η λιτανεία για την ανυδρία με τον

παπά Ευλάμπιο να περνά εκείνη την ώρα από την Πλατεία, κι εντραπήκανε κι εφοβηθήκανε τσ' αγίους και τα εξαφτέρουγα κι εβγάλανε τσ' σκούφους των κι εκάμναν το σταυρό τους, κι εκαταλαγιάζανε.

Μα δεν είχαμε από τότες ησυχία στο χωριό. Γιατί δεν εμπόριε το Σηφαλιό να τότε πεις Φραγκοκοκόλη, επειδή εγίνηκε

στημήξει, τον αποκαλούσε Φραγκίσκο, κι αυτό 'τονε χειρότερο κι από το να τον έλεγε γουρσουλαμά γη ζῶλκουντάνη και μαϊμού του Κωλέτη.

Κι άλλα, όμως, μας εμέλλουνταν να πάθουμε εκείνο το καλοκαίρι, μ' ετούτο το κουτσοράδισμα του τρώζακα, του Σηφαλιούδακα.

Ο ΚΟΥΤΑΛΙΑΝΟΣ: Πίνακας του Θεόφιλου Χατζημιχαήλ (1873-1934) (ο ζωγράφος απεικονίζει βέβαια τον αληθινό Κουταλιανό από την Κουτάλη της Προποντίδας, κι όχι το Σηφαλιούδακα τον Φραγκοκοκόλη από τον Αποκόρωνα, που, χειρόνταμος κι αυτός, "Κουταλιανό" τον αποκαλοῦσαν στο χωριό). Ο πίνακας αυτός του Θεοφίλου, "Ο Νέος Ηρακλής Παναγής Κουταλιανός το 1884", όπως σημειώνει στη "λεζάντα" ο ζωγράφος, φαίνεται Σα να εικονογραφεί ένα μακρόσυρτο τραγοῦδι της εποχής, απ' όπου και το παρακάτω απόσπασμα: "Και πάλι του εδειζανε δύο μικρά κανόνια, στα χέρια του τα σήκωσαν σα νάτανε βελόνια, το 'να βάνει στον ώμο του και τ' άλλο στα λαγκόνια. Σα δράκος εστεκότανε, διόλου δεν παραπεῖτε. Τα γιόμζαν, τα έριζναν και δεν παραμύλιωσε ωσάν κολόνα σίδερο δεν επαραπατούσε...".

Φραγκίσκος, με βασιλική διαταγή μάλιστα (τότες αποκρετούσε ακόμη τούτο το φασούλι το βασιλικό). Και Φραγκίσκο πάλι σαν τον έλεγε, το 'παρνε για περιπάγμα.

Κι οὔλο κανγάδες είχαμε στο χωριό.

Γιατί, όσο 'πέρνα ο καιρός, σαν τον περονόσπορο εξαπλώνουνταν τούτος ο Φραγκίσκος στον τόπο. Αφού μετονομάσανε οι πλια πολλοί και τους γαιδιάρους τωνε, από μπουρικούς και τρουλάφρες, σε φραγκίσκους, και τους σκύλους του χωριού, μόνο Φραγκ τους άκουε. Κι όποιος ήθελε να πειράξει τον άλλο ή να τότε βλα-

Μα το χειρότερο 'τανε με τους φοιτητές, που, καλοκαίρι ως ήταν, βρίσκουντανε στο χωριό για διακοπές, ν' αναπύουνε τις κεφαλές τονε τις σοφές, βαρεμένες κι αναμμένες από τα πολλά διαβήματα και σπουδάγματα του χειμώνα.

Κι άλλο δεν εκάνανε παρά σουλατσάρανε και σε τραπεζώματα κάθουντανε, όπου ξεκοκαλίζανε τα κοτόπουλα γονέων, σύντεκνων, συγγενών και φίλων. Που οὔλοι το νοιώθαν υποχρέωσή τους να βάλουν στα σπίτια τους τσ' αυριανές μεγάλες κεφαλές του τόπου. (Ένας χωρατα-

τής του χωριού έλεγε τότες, πως έπρεπε να κρεμάσουνε στα κοτέτσια μαύρες σημαίες, γιατί αρχίζαν οι σφαγές των ορνίθων για τα πλάφια των γραμματικών).

Οι φοιτητές ετούτοι το λοιπόν, όταν εμάθανε πως ο Σηφαλιούδακας ο Φραγκοκοκόλης μετονομάστηκε κι εγίνηκε Φραγκίσκος, ετροζαθήκανε να γελούνε και να χτυπιούνται μ' αυτό πάλι το καλαμπούρι, που θα το γλεντούσανε, ως ελέγαν χαχανίζοντας, οὔλο το καλοκαίρι. Και ως ήτονε ξεσκολισμένοι προφεςόροι, αβόκατοι και ντοτόροι-έναν τους εσπούδαζε και ζωγράφος- κι εγνωρίζανε πως το βασιλέα του αυστριακού γκουβέρνου τον ελέγανε Φραγκίσκο Ιωσήφ, σηκωθήκανε την ίδια βραδιά, ως επήγε μεσάνυχτα και καταλάγιαζε το χωριό, έχοντας το ζωγάφο τους με τα σύνεργά του ομπρός κι ανεβήκανε στην πλατεία της Απάνου γειτονιάς, όπου, δίπλα στη μεγάλη φλασκαπιδιά, ήτανε το σπίτι του Σήφη. Και, φεγγάρι ανγυστάτικο ως ήταν, πανσέληνος, μάλιστα εκείνο το βράδυ κι εφεργοβόλα ο κόσμος, έπιασε ο ζωγράφος κι εζωγράφησε στο καντούνι του σπιτιού τη ζάβαλη κεφαλή του Σηφολιούδη βάνοντάς της, αντίς για φέσι, βασιλική κορόνα. Κι από κάτω από την ασώματο κεφαλή έγραψε με μεγάλα λουλακιά γράμματα:

"ΟΛΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΙΩΣΗΦ ΠΡΩΗΝ ΣΗΦΑΛΙΟΥΔΑΚΑ ΦΡΑΓΚΟΚΟΚΟΛΗ".

Και το πρωί, απολούτουργα Δεκαπενταύγουστου καθώς ήταν, κι ο κόσμος βγαίνοντας από την εκκλησία εμάθανε τα συμβάντα, ετζρίτα, στολισμένους κι επίσημους ως εβρέθηκε, στη Φλασκαπιδιά σα να 'χε κι εκεί λειτουργία, με αρτοκλασία κιόλας, και μοίρασμα άρτου από το Σηφαλιούδη. Δυο μάλιστα παρπατρεζόμενοι, δασκαλεμένοι από τους φοιτητές, προμηθευτήκανε στο δρόμο κοπάνους του λναριού και μια μεγάλη πύργια μ' αλετριβιδιού. Κι ως εφτάζανε στο καντούνι, αρχνίζανε να καταχτυπουνε με τσι κοπάνους εν άδειο λαδοβάρελο που το κάμανε ντούμπανο, κι ένας από τους ντοχτόρους επήρε την πύργια κι έβαλ' ομπρός να φωνάζει, με φωνή δεσποτική κι επίσημη:

-Φραγκίσκο Ιωσήφ - Σηφαλιούδακα, Αυτοκράτωρ της Φλασκαπιδιάς, δεύρο έξω!

Κι ο... Ιωσήφ, που ως άκουσε την οχλοβοή κι είδε από τη χαμαμάδα του παραθυριού τη λαοσυνηζή όξω από την πόρτα του, ανέβηκε από το μέσα πορτάκι στο σώμα και βολοσέρθηκε με ην κοιλιά ως την άκρα του δωμάτου, όπου είχε δυο κουρούπες με κασιγάρους για λιάσιμο, κι χώστηκ' οπίσω απ' αυτές παραμονεύο-

ντας. Κι ως εξανάρχησε ο δόγτορας να λέει πάλι το "Αυτοκράτωρ δεύρο", κι οι διπλανοί του να χαχνίζουν και να χτυπούνε κούρταλα και κοπάνους σε βαρέλα και μπεντένια, έγυρα, καθώς ήτονε χειροδύναμος -γι' αυτό τον ελέγανε Κουταλιανό- τις δυο κουρούπες, που στέκαν πάνω από τις κεφαλές των συναγμένων, και των τζ' φκέρεσε στα μούτρα και στις' επίσημες φορεσιές τους, κάνοντάς τους, μούρες και φορέματα, σιχριντί από τον κατσίγαρο και τη μούργα του λαδιού.

-Ασιχτρι πεζεβδέγκηδες, γαμ... τσ' αυτοκρατορίες σας, άρχιζε ν' αγριοφωνάζει και να βλαστημά κι' από πάνω.

Και τ' απαντήσανε βέβαια οι λαδομένοι, που μοιάζανε, ως ήταν αγριεμένοι και σου-

Ελληνοαμερικανική μεταμόρφωση

Αν έλειπαν εκείνα τα τσαρούχια κι οι φουστάνελες, και στη θέση τους βρισκόταν στιβάνια και βράκες, τότε ασφαλώς αυτή η "Ελληνοαμερικανική μεταμόρφωση", θα απέδιδε, σ' όλες τις λεπτομέρειες, την βαθμιαία μεταμόρφωση των Φραγκοκολακίδων σε Φραγκίσκους και Φραγκ.

Το σχέδιο είναι βέβαια του Μίνου Αργυράκη

ρόνανε τη μούργα από μύτες και μανίκες, με φουρόκατους που πετιούνται από λάκκο με νερόλαδα. Κι αρχινίξε τότες η συνηθισμένη σε τέτοιες περιστάσεις λειτουργία με τ' απαραίτητα καντήλια και θυματήρια. Και μόνο οι "χαρτογιακάδες" οι φοιτητές, που πρώτοι ως ήτονε στη σειρά, λουστήκανε και τον περισσότερο κατσίγαρο, γελούσαν κι αδιαφορούσαν για τσι μαγαρισμένες τους φορεσιές - πούλιε πάλι, αφεντάκι το μούσκαρι και πλέρωνε τα σπασιμένα και τα λαδιωμένα του "σπουδαρχίδι" σου, που συ τονε σπουδάξεις για να τότε "κάμεις άνθρωπο".

Και θαν είχαμε πάλι άσκημα ξεμπερδέματα αν δεν εχτόπα ξαφνικά διπλοκάμπανο ο παπά Ευλάμπιος, που ως εφτάσανε εις τ' αφτιά του οι τελετουργίες της Φλασκακιδιάς κι έμαθε τα καθέκαστα, εφοβήθηκε πως οι λαδομένοι, αγριεμένοι από την προσβολή κι απελτισμένοι με τσι κατσιγαρισμένες φορεσιές τους, θαν ασβολώνανε το Σηφαιλιούδακα. Κι εκείνης οι ξεγλωσσιασμένες διπλοκαμπανιές ήτανε που σώσανε τη κατάσταση. Γιατί του πήρανε πως έπιασε φωτιά η εκκλησία και θαν εξαπλώνονταν και στα σπίτια τους, καθώς την είδανε κυκλωμένη από καπνούς, που βγάναν τ' αναμμένα από το παπά πλατανόφυλλα που τον έδωκε φωτιά, για να καθαρίσει τον αλόγυρο του ναού. Παρατήσανε τότες το

Σηφαιλιούδακα, τρίζοντάς του όμως τ' αντόδια τους και φωνάζοντάς του, πως σαν τη σαρδέλα θα τότε σκίσουνε το σκύλο όπου τότε πετύχουν, και τζ'ριτούσανε, μ' ούλα ντώνε τα χάλια και τα λάδια, να σβήσουνε την πυρκαγιά. Με τούτο όμως το διάλειμμα ξεθύμανε ο πρώτος θυμός κι άρχιζε να 'ρχετ' ο νους στην κεφαλήν των. Γιατί τσι παράλαβε κι ο παπάς και των έγαλε τον εξάψαλμο:

-Δε φοβάστε, μωροί αντίχριστοι, το Θεό που μου βρήκετε την ημέρα να βλαστημάτε και να φωνιάζετε πως θα πετσοκέψετε τσ' ανθρώπους, σα να 'ταν οι

τράοι και τα κριγιάρια σας! Τσ' αποπήραν κι οι γυναίκες τους κατόπιν, φοβηρισμένες από τον παπά για την οργή του Θεού, και δασκαλεμένες από τον ίδιο, να πάρουνε τσ' άντρες τωνε στο σπίτι, να τσι μερέψουν και να τσι παστρέψουν. Κι όχι άλλο. Ό,τι εγίνηκε δεν ξεγίνετα.

Πέρασε κι' ετούτ' η φουρτούνα, μα το κακό χειροτέρευε. Αφού κόλλησε κι η Κατερινιά, η γυναίκα του Φραγκοκοκόλη και κάθε π' αρπάζουνταν - κι ετούτο γίνοντανε συχνά - αποκάλη η βουλισμένη τον άντρα τζη Φραγκ, κι ο Σηφαιλιούδης την εξυλοφόρτωνε βέβαια γενναιόδωρα. Ωσπου πιάνονταν εις τα χέρια και βγάνανε στο τέλος τα μάτια ντώνε κι ησυχάζανε. Κι ετσά 'χαμε διπλούς καυγάδες:

Εσωτερικούς τ' αντρογίνου στο σπίτι, κι άλλους, εξωτερικούς αυτούς, του Σηφαιλιούδη με χωριανούς και ξενοπάτες. Και σαφείς φραγκοπαναγίες και γαμ... σταυρίδια και τέτοια θρησκευτικά εγκίκα στη Φλασκακιδιά και στους καφενέδες. Κι ο κίνδυνος ήτανε μεγάλος, όχι μόνο να μας αφορέσει ο Δεσπότης, που και σ' εκείνου τ' αφτιά φτάσανε τα καλλιμένα μας, παρά και να φραγκέψει ο τόπος, να μάσε βγει δηλαδή το Φραγκίσκος εθνικό μας όνομα του χωριού και των χωριανό. Σα να μη μας έφτανε που μας εβαφτίσανε, από τότες π' ανακαλυ-

Στις νέφες του χωριού μας

Ο Θιός δεν τις ετίμησε το χρέος παραμένει μια πατουλιά μαζεμένη απ' το χωριό Αρμένιοι

Κι ασ δούλευα μια ζωή σαν το φτωχό σπουργίτι για να 'χω οικογένεια και την κυρά στο σπίτι.

λίγα απ' τις αξίες τους να δώσουμε σε κείνες που για αιώνες είχανε τους άνδρες τους κηφήνες.

Τίτλους εδώνανε πολλούς εις τις γυναίκες όλοι πράγματι εγώ τους δέχομαι σαν ένα περιβόλι

Εγίνανε πολεμιστές γυναίκες αμαζόνες στο κόσμο εκυριάρχησαν που τ' άλογα τους μόνες

Ευωδιάζουν γύρω μας και τη χαρά μας δίδουν Ε! κάπου κάπου και αυτές -σπανίως- μας προδίδουν.

ασέλωτα καβάλαγαν στη ραχοκοκαλιά τους κι έτσι γλυκά κι αθόρυβα... εκάναν τη δουλειά τους.

Τις είπαν μάνα, αδελφή, σύζυγο, θυγατέρα όπου τον άνδρα κάνανε φίλο μα και πατέρα

Χιλόμετρα διανούσανε μούσκεμα στον ιδρώτα λες και βουτούσαν πάνοπλες στον ποταμό Ευρώτα

Και στη ζωή δώσαν ζωή διαιώνισαν το γένος γι' αυτό και 'γω ως προς αυτές δεν τρέφω κάποιο μένος.

Κάτω απ' τη ζώνη αγνότητας γινόντουσαν μουσκίδι κι αδύναμες δινόντουσαν στους άνδρες στο σκοτίδι.

Κοντεύουν να μας φτάσουνε σε όλα είναι μέσα μα μη την εμπιστεύεστε γιατί είναι και μπαμπέσα

Τα χρόνια πέρασαν γοργά κι άλλη κυριαρχία αυτήν αντικατέστησε είν' η Πατριαρχία

Μ' υπομονή και γαλιφιές συνέχεια εκτοπίζουν τους άνδρες που απ' τις δουλειές τα καφενεία γεμίζουν.

Να μη τη πάθουνε αυτοί στ' άλογα βάλαν σέλες επολέμουσαν κι έτρωγαν με δώδεκα μασέλες.

Χρόνια πολλά τις εύχομαι φίλοι μου στην υγεία τους και ότι κι αν κατόρθωσαν αυτό είναι μαγκιά τους

Τα χωρατά τελειώσανε στα σοβαρά γυρίζουμε τη γυναικεία προσφορά στο κόσμο αναγνωρίζουμε

Αγάπη κι αφοσίωση δικό μας είν' καθήκον ότι το διαφορετικό μηδέν εις το πηλίκον.

Γι' αυτό και είμαστε εδώ φόρο τιμής να δώσουμε κι ότι απ' τα καλύτερα των γυναικών να σώσουμε.

Σπύρος Παπαγιαννάκης

Φεμινιστής δεν ήμουνα μα ούτε και θα γίνω άνδρας εγώ γεννήθηκα και άνδρας θα παραμείνω

ΣΗΜ. Το παραπάνω σατορικό ποίημα γράφτηκε με σκοπό να απαγγελθεί σε εκδήλωση που δυστυχώς δεν πραγματοποιήθηκε, προς τιμή "των νυφών των Αρμενίων", το καλοκαίρι στους Αρμένους.

φτήκανε τα στιβάνια, μονοστιβανούς ούλους τσ' αποκορωνιώτες, όπου 'χομε βέβαια μετοχή κι εμείς, κι ασ είμαστε καμπίσοι φαλιδόκωλοι του σκαρπινιού οι πλια πολλοί.

Επεμβήκανε όμως γερόντοι και δημογερόντοι με το Δήμαρχο και τον Αστυνόμο, και με το συργούλιο και τη φοβέρα, πως θα τότε κλείσουνε στο χάνι, ως μόνιμο, λέει, ταραξία της δημόσιας ησυχίας, εκαταφέρνε το Σηφαιλιούδη και τον αποβγάλανε με τη γυναίκα του στην Αμε-

ρική. Εκεί ο δήμαρχος του Νιουγιόρκι όπου ξεμπαρκάρανε τσι' γραψε το μήτρού του: ...Τζόζεφ Φραγκ το Σηφαιλιούδακα. Και τη Σηφαιλιουδοκατερινιά τη γυναίκα του, την έγγραψε... Κάθριν Φραγκ!

Κι ησώχασε επιτέλους το χωριό από τους Φραγκίσκους, διάλε τη φραγκία τους, που πήγανε να μάσε ξεβαφτίσουνε και να μας αλλαξομανατίσουνε τον τόπο.

ΧΑΡΑΑΜΠΙΟΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ

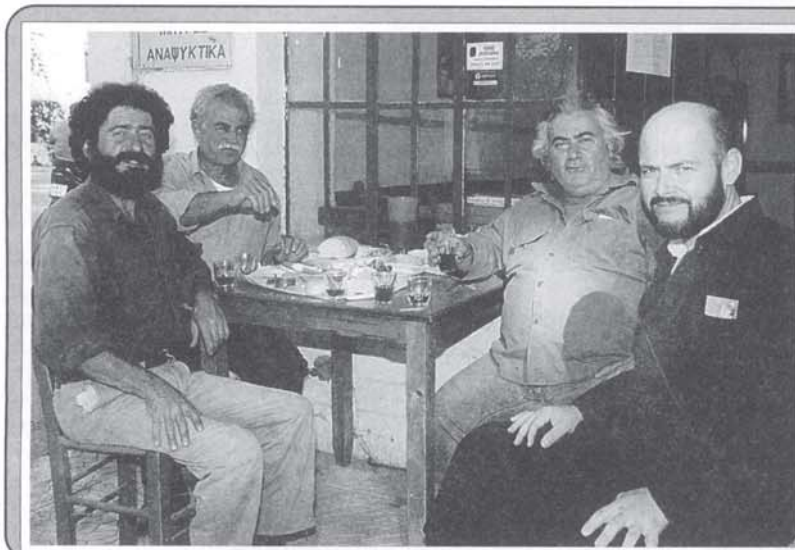
Η σχολική καμήλα Σχολικό έτος 1972 – 1973

Μια φωτογραφία που δημοσιεύτηκε στα "Χανιώτικα Νέα", προκάλεσε τη συζήτηση για ξακουστή καμήλα που περιόδευε τα Δημοτικά σχολεία του Νομού Χανίων, στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Ο Μανώλης Γιανναράκης αυτόπτης μάρτυρας της υποδοχής της καμήλας στο σχολείο, και εικονιζόμενος στη φωτογραφία,

την ανέσυρε από το αρχείο του και μας τη δάνεισε να τη θυμηθούμε και εμείς Στη φωτογραφία, στην αυλή του σχολείου, τα παιδιά της Πέμπτης και Έκτης τάξης με τους δασκάλους τους την κ. Καλλιτσάκη – Κεκάκη Ιωάννα και Καλλιτσάκη Χρήστο, την αείμνηστη επιστάτη του σχολείου Γαβριλάκη Αικατερίνη, την καμήλα καθισμένη μπροστά και το κτήριο του Ιατρείου με τους ευκαλύπτους πίσω.

Τα παιδιά που εικονίζονται είναι: ὄρθιοι από αριστερά, Καλλιβρετάκης Δημήτρης του Χρ., Καλλιβρετάκης Στέλιος του Χαρ., Χαλβα-

δάκης Αντώνης του Γεωργίου, ο αείμνηστος Μαραγκουδάκης Πέτρος, Πριπάκης Γιάννης, Πατεράκης Γιάννης, Γιανναράκης Μανώλης, Κοτρωνάκης Γιάννης, ο αείμνηστος Μαραγκουδάκης Βασίλης, Σκανδάλης Γεώργιος του Γιάννη, Κοτρωνάκης Στέλιος, Παπαγιαννάκης Παναγιώτης. Καθιστοί από αριστερά, Παπαδάκης Μανώλης του Γεωργίου, Λουράκης Γιάννης, Τερεζάκη Ρένα, Τερεζάκη Ανδροική, Κολώνη Αργυρώ, Βιριράκη Κορνηλία του Γεωργίου, Καλλιβρετάκη Κούλα, Κοκογιαννάκη Ελένη, Χαλβαδάκη Σούλα.

Μια εικόνα χίλιες λέξεις

Μας ζήτησαν να γράψουμε για τις χαρές και τα μεσημεριανά φαγοπότια που γίνονται στην πλατεία του χωριού μας. Αντί για οποιαδήποτε περιγραφή δημοσιεύουμε μια φωτογραφία που όπως λέει μια παροιμία αξίζει χίλιες λέξεις. Οι συνδαιτυμόνες από αριστερά Καπριδάκης Σταύρος, Μαρινάκης Μιχάλης, Νικητάκης Χρήστος, και ο παπά Μανώλης Νικολακάκης.

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ & ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ

Τα αλετριβιδιά

Άλλες βιοτεχνίες ήταν τα αλετριβιδιά ή φάμπρικες ήσαν τα ελειοτριβεία εις πρωτόγονον κατάστασιν, δύο ή τρεις συμπαγείς πέτρινες ρόδες συνδεδεμένες καταλλήλως εκινούντο από τετράποδον και συνέθλιβαν τον ελαιόκαρπον, στην συνέχεια ο αλετριβιδιάρης τοποθετούσε την πολτό (ζύμη) σε τρίχινους σάκκους (ντορσιάδες) ακολούθως ετοποθετούντο ο εις άνωθεν του άλλού περίπου 30-50 εις χειροκίνητον πιεστήριον επίεζοντο με το "πασούλι" και το λάδι έτρεχε στο μαστέλο, εργασία που απαιτούσε τεραστίαν μυικήν δύναμιν και βραδύτητα, γι' αυτό και ο ελαιόκαρπος παρέμενεν επί πολύ σωριασμένος (ώσπου να έρθει η σειρά) με αποτέλεσμα να μουχλιάζει και το λάδι να είναι νταγγο με βαθμό οξύτητας αρκετούς, δηλ. δεύτερης, τρίτης και τέταρτης κατηγορίας.

Ήλθε όμως ο εξ Αμερικής ομογενής Γεώργιος Αγγελάκης όστις το 1934 εγκατέστησεν το πρώτον ηλεκροκίνητον ελαιοπιεστήριον.

Αλετριβιδιά υπήρχαν του γερο-Παπαγιαννάκη, που το κληρονόμησε ο γιός του Μιχάλης, το του Παπαγιαννοσπύρου, το του Μπουρνάζου, το του Παπαδολευτέρη, το οποίον ανακαίνισεν ο γιός του Γιάννης, το του Χαλβαδαντώνη.

Τώρα εκτός του ελαιοπιεστηρίου του Αγγελή υπάρχει και των αδελφών Μαραγκουδάκη και το παραγόμενον λάδι είναι ανωτέρας ποιότητας.

Από τις σημειώσεις του αείμνηστου Μιχαήλ Λάμπρου Τερεζάκη (1912-1983), Εκάλη, Ιούλιος του 1976.

Το εσωτερικό του αλετριβιδιού του Αγγελή, όπως είναι σήμερα. Ο Σύλλογός μας συζήτησε με τους κληρονόμους της οικογένειας Αγγελάκη, την αξιοποίηση του ελαιοτριβείου και την μετατροπή του σε Μουσείο - Πολιτιστικό κέντρο. Η συζήτηση βρίσκεται σε καλό δρόμο, αλλά οι δυσκολίες είναι ακόμα πολλές.

Μαγειρεύει ο Στέλιος

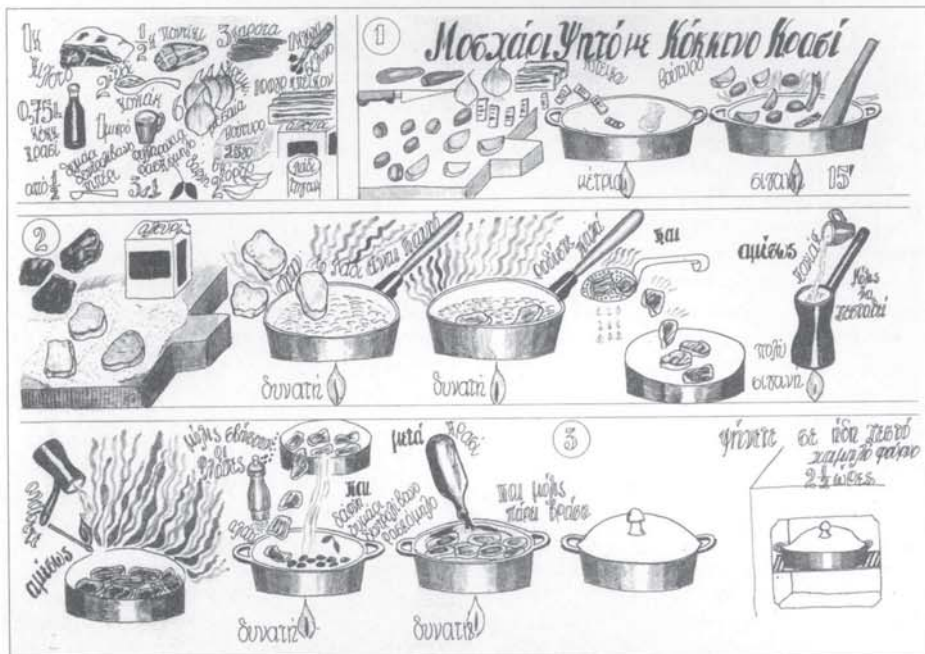
ΣΤΕΛΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ (1926-1995)

ΜΟΣΧΑΡΙ ΨΗΤΟ ΜΕ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΡΑΣΙ Ή DAUBE

Σημείωση για τη σχεδιασμένη συνταγή

Η δίπλα σχεδιασμένη συνταγή δεν παρουσιάζει καμιά ιδιαίτερη δυσκολία. Προσέξτε το μπέικον να είναι καλής ποιότητας, τα ιταλικά και τα ουγγαρέζικα είναι συνήθως τα καλύτερα, και βάλτε κυρίως τα αρωματικά που σας προτείνω. Όλη η αξία αυτής της πολύ απλής συνταγής βρίσκεται ακριβώς στο πλούσιο αρωματισμά της. Πρέπει ακόμα να σιγοβράζει σταθερά, η επιφάνεια του φαγητού πρέπει μόλις να τρεμουλιάζει για να γίνει πράγματι ομοίμορφα μαλακό το κρέας. Συνοδεύεται συνήθως με βραστή πατάτα, αλλά είναι πάντα καλύτερο αν πάει με μακαρόνια.

Σημείωση (για την παραπάνω και τη δίπλα σχεδιασμένη συνταγή). Πολλοί από σας ίσως φανταστούν πως αυτή η συνταγή είναι βαριά, λόγω κυρίως του πηγαίσματος του κρέατος. Δεν υπάρχει κανένας τέτοιος κίνδυνος. Το φλαμπάρισμα που βλέπετε στην αρχή της τρίτης σειράς στο διπλανό σχέδιο δεν έχει σκοπό να αρωματίσει μόνο με το κονιάκ το ψητό σας. Ό,τι λιπαρή ουσία έχει κολλήσει στο κρέας θα καεί ως το τέλος με το άρπαγμα της φωτιάς. Προσοχή όμως. Βάλτε φωτιά στο κονιάκ αφού έχετε μεταφέρει το σκεύος μακριά από απορροφητήρα της κουζίνας, που είναι ιδιαίτερα εύφλεκτος.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ ΡΥΘΜΙΖΕΙ ΤΗΝ ΟΡΕΞΗ

ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΠΙΟ ΠΑΧΥΣΑΡΚΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Οι πρώτες επεμβάσεις στην Ελλάδα, για την αντιμετώπιση της παχυσαρκίας με την τοποθέτηση βηματοδότη στο στομάχι, πραγματοποιήθηκαν με επιτυχία στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου. Η ανακοίνωση αυτή έγινε στο περιθώριο του 6ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Χειρουργικής της Παχυσαρκίας, το οποίο έγινε από τις 5 μέχρι τις 8 Σεπτεμβρίου, στην Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης στο Κολυμπάρι Χανίων.

Στη διάρκεια του συνεδρίου επισημάνθηκε ότι τα πιο παχύσαρκα παιδιά στην Ευρώπη είναι τα Ελληνόπουλα, καθώς και ότι το 25 με 30% του πληθυσμού της χώρας μας υποφέρει από παχυσαρκία. Ως αιτία για αυτήν την κατάσταση αναφέρθηκαν οι αλλαγές στη διατροφή των Ελλήνων και η έλλειψη άθλησης.

Ο πρόεδρος του Συνεδρίου, συγγραφέας μας, αναπληρωτής καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης Ιωάννης Μελισσάς, ανέφερε ότι «ο στόχος του συνεδρίου είναι να συζητηθούν θέματα που έχουν να κάνουν με τις παλιές γνωστές εγχειρήσεις για την ανάταξη του βάρους στις σοβαρές μορφές παχυσαρκίας, όπως επίσης και νέες ιδέες και προτάσεις που μπορούν να αποκαταστήσουν το βάρος στα παχύσαρκα άτομα».

Ο καθηγητής πρόσθεσε ότι «είναι πολύ περισσότεροι σήμερα οι παχύσαρκοι στην Ελλάδα και στην Κρήτη γιατί είναι γνωστό ότι η χώρα μας έχει ξεφύγει από τα παραδοσιακά πλαίσια της κρητικής και μεσογειακής κουζίνας, ο τρόπος ζωής έχει αλλάξει με αποτέλεσμα να είμαστε περίπου στα ίδια επίπεδα με τον υπόλοιπο δυτικό κόσμο. Θα 'λεγα ότι περίπου το 7% του πληθυσμού είναι άνθρωποι που παρουσιάζουν σοβαρή μορφή παχυσαρκίας, ενώ περίπου το 25 με 30% του ελληνικού πληθυσμού, υποφέρει από παχυσαρκία. Το ανησυχητικό όμως, είναι το ποσοστό των παχύσαρκων παιδιών. Εκεί είμαστε πρωταθλητές σε παχυσαρκία. Έχουμε τα πιο παχύσαρκα παιδιά στην Ευρώπη».

Ο ΒΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣ

Όσο για τη νέα μέθοδο αντιμετώπισης της παχυσαρκίας με την τοποθέτηση βηματοδότη στο στομάχι, ο κ. Μελισσάς ανέφερε: «Εμείς, το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο του Ηρακλείου, είμαστε ένα από τα δεκαπέντε Κέντρα που μελετούμε μία νέα μέθοδο για την αποκατάσταση του βάρους, τη μέθοδο του γαστρικού βηματοδότη. Σήμερα θεωρείται ότι αυτή είναι η πιο ακίνδυνη από πλευράς εγχειρήσεως, η πιο εύκολη και τα αποτελέσματά της είναι ενθαρρυντικά. Αλλά θα έλεγα ότι θα πρέπει να έχουμε υπομονή, να ολοκληρωθούν οι μελέτες και να δούμε αν τα αποτελέσματα αυτά είναι έτσι και μετά από ένα, δύο ή παραπάνω χρόνια».

«Έχουμε» -πρόσθεσε ο καθηγητής- «ξεκινήσει εδώ και πέντε μήνες και έχουμε κάνει πέντε επεμβάσεις, που είναι οι πρώτες στην Ελλάδα. Έχουν γίνει και άλλες στον κόσμο, υπό την επίβλεψη του Οργανισμού Τροφίμων και Φαρμάκων των ΗΠΑ σε δεκαπέντε Κέντρα σε όλο τον κόσμο - εννέα στην Ευρώπη και έξι κέντρα στην Αμερική. Πάντως, είμαστε το μόνο Κέντρο στην Ελλάδα που έχει κάνει μέχρι στιγμής πέντε επεμβάσεις, με επιτυχία από πλευράς μετεγχειρητικών επιπλοκών και από πλευράς απώλειας βάρους. Τα αποτελέσματά μας είναι ενθαρρυντικά. Μία ασθενής έχει χάσει 15, μία άλλη 10, μία 8, μία 3 και η τελευταία στην οποία τοποθετήσαμε πρόσφατα βηματοδότη δεν έχει χάσει ακόμη κιλά».

ΜΕ ΠΕΝΤΕ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ

Οι χειρουργικές μέθοδοι που εφαρμόζονται σήμερα για τη θεραπεία της σοβαρής μορφής παχυσαρκίας είναι, όπως ανέφερε, οι εξής:

- η γαστροπλαστική κατά την οποία περιορίζεται ο όγκος τροφής που μπορεί να δεχτεί το στομάχι.
- η γαστρική παράκαμψη, με την οποία περιορίζεται ο όγκος που δέχεται το στομάχι με ταυτόχρονη αλλαγή της πορείας της τροφής.
- η χολοπαγκρεατική εκτροπή, όπου οι τροφές ενώνονται με τη χολή και τους παγκρεατικούς χυμούς σε απόσταση ενός μέτρου από το παχύ έντερο, με αποτέλεσμα να γίνεται δυσασρορρόφηση κυρίως του λίπους που ευθύνεται για την ανάπτυξη της μεγάλης παχυσαρκίας.
- ο ρυθμιζόμενος γαστρικός μάντρας, που είναι ένα «δακτυλίδι» που τοποθετείται γύρω από το στομάχι και δημιουργεί αντίσταση στη διέοδο των τροφών με αποτέλεσμα να περιορίζεται η πρόσληψη τροφής.

Ο κ. Μελισσάς σημείωσε ότι στις μεθόδους αυτές που είναι γνωστές και που έχουν δοκιμαστεί για 30 τουλάχιστον χρόνια, πρόσφατα προστέθηκε στο θεραπευτικό οπλοστάσιο ενάντια στην παχυσαρκία, η μέθοδος της ηλεκτρικής βηματοδότησης του στομάχου. Πρόκειται για μια εντελώς νέα μέθοδο που περιορίζει το ποσό της τροφής που καταναλώνεται. Αυτό γίνεται με την τοποθέτηση ενός καλωδίου στο εξωτερικό τοίχωμα του στομά-

Ο πρόεδρος του Συνεδρίου, συγγραφέας μας, αναπληρωτής καθηγητής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης Ιωάννης Μελισσάς

χου και ενός μικρού βηματοδότη κάτω από το δέρμα στο υποδόριο λίπος. Ο βηματοδότης διεγείρει το στομάχι και δημιουργεί τέτοιες συνθήκες ώστε ο εγκέφαλος να δέχεται μηνύματα ότι το στομάχι έχει καταναλώσει αρκετή ποσότητα τροφής. Έτσι σταματά η πρόσληψη υπερβολικής ποσότητας θερμίδων, που ευθύνεται για την παχυσαρκία.

Η μέθοδος έχει εφαρμοστεί μέχρι στιγμής σε 15 ιατρικά κέντρα της υφελίου. Μεταξύ αυτών και στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ηρακλείου, υπό την αιγίδα του Οργανισμού Τροφίμων και Φαρμάκων της Αμερικής (FDA). Τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα της μεθόδου είναι πολύ ενθαρρυντικά από πλευράς ασφάλειας και απώλειας υπερβάλλοντος βάρους ενώ μελετώνται και τα μακροχρόνια αποτελέσματά της, αν είναι δηλαδή δυνατό η αφαίρεση του βηματοδότη μετά από ένα χρονικό διάστημα π.χ. δύο ετών που ο ασθενής θα έχει απεξαρτηθεί από τη λήψη μεγάλων ποσοτήτων τροφής».

Στο τρία γάμα

Απομίσματα του καλοκαιριού ώρα μία και κάθε κατεργάρης στο πάγκο του που λένε. Ήρθε η ώρα να φύγει και η εγγονή τ' Αντρουλιού που 'τανε στο χωριό κατεβασμένη για χολιντέις. Έπρεπε το λοιπόν να γαργήρη στην Αθήνα να πάει πάλι στο σκολιό. Το κοριτσάκι θα 'τονε βέβαια μια δεκαεπταριά χρονών μα ήτονε καλοστεμένο και τα μπροστινά ντου και τα πισινά ντου, απού εγαργαλιζανε πρέπει τσι σερνικούς, μικιούς και μεγάλους όπου διαντάλασε. Κι απ' ότι φαίνεται ένα γειτονάκι τση, το Μανωλιό, τινε μεμπέριζε του καλού καιρού στα ίσια που λένε, αλλά κι αυτό τ' αφιλότιμο εκούνε πρέπει τ' οραδάκι ντου άσκημα.

Ο γέρος βέβαια εθώριε ούλη τούτηνη τη κατάσταση και για να μην την αφήσει αμοναχή τη πήρε και τη πήγε στο Κύδωνα (κατέτε το παπόρι), για να μπει και να πάει στην Αθήνα. Φτάνουνε που λέτε στην ουρά και μιας κοπανιάς φτάνουνε στον Αρχι-

καμαρότο, το Κωστή και του δίνουνε το εισιτήριο. Ο μακαρίτης ο Κωστής αφού τακτοποίησε το εισιτήριο λέει δίπλα στο καμαρότο που έστεκε «Γιάννη στο τρία γάμα τη κοπελιά». Ωστε να τ' ακούσει ο γέρος σηκώνει τη κατσούνα ντου θέτει ένα κτύπο απάνω στο γκιόσε και λέει. «Όι μωρέ κερατάδες πως κι ομπρός μου θα με ξεγριβεντίσειται!». Προφανώς δεν εκατάλαβε ο έρμος πως η εγγονή του θα ταξίδευε στην τρία καμπίνα και στο κρεβάτι Γ.

**Μικιό μικιό 'ναι το μικιό,
μ' όντε θα μεγαλώσει
έχει δυο μάθια όμορφα,
και τίνος θα τα δώσει.**

Τερεζογιάννης του Χρήστο
ο γιοιός ο ΜΕΓΑΛΟΣ

Νέες συλλογικές προσπάθειες για την ανάπτυξη της επαρχίας μας

Δραστηριότητες Νέων Πολιτών Ορεινού Αποκόρωνα

Με την ολοκλήρωση των διαδικασιών νομικής σύστασης του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού "Νέοι Πολίτες Ορεινού Αποκόρωνα", συγκροτήθηκε το προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο αποτελείται από τους εξής: Δημήτρης Αποστολάκης (Εμπρόσνερος), Θεανώ Βολουδάκη - Σπανουδάκη (Φρες), Κώστας Γιαννουλάκης (Φρες), Χαράλαμπος Γιαννουλάκης (Φρες), Γιώργος Μαρκουλάκης (Μάζα), Μιχάλης Μινουδάκης (Φρες), Νίκη Νικολουδάκη (Μελιδόνι), Παύλος Τζγκουνάκης (Τζιτζιφιές)

Κατά την πρώτη συνεδρίαση του Δ.Σ. οριστικοποιήθηκε η απόφαση δημιουργίας βιοτεχνίας επεξεργασίας μαλλιού και αποφασίστηκε η συνέχιση των συναντήσεων με νέους -κατά βάση- ανθρώπους των χωριών της Αποκορωνιώτικης ρίζας. Έτσι μετά τη συνάντησή με τις νέες και τους νέους των Πεμονίων, προγραμματίζονται ανάλογες συναντήσεις στο Μελιδόνι και στο Εμπρόσνερος.

Προσπάθεια για προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και στο Νεροχώρι

Με την επωνυμία "Πρωτοβουλία για τον Πολιτισμό και την Παράδοση" και τον διακριτικό τίτλο "Ομάδα των νέων", συστήθηκε αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με έδρα το Νεροχώρι Αποκορώνου, και σκοπούς την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, της πα-

ράδοσης και του περιβάλλοντος, καθώς και την υποβοήθηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας, την επιμόρφωση και εκπαίδευση των κατοίκων.

Δίκτυο Αγροτουρισμού

Ιδρύθηκε στον Αποκόρωνα συλλογικός φορέας κοινής και συντονισμένης δράσης όλων όσων ασχολούνται με τον αγροτουρισμό, την ήπια ανάπτυξη και τα παραδοσιακά επαγγέλματα στον Αποκόρωνα, δημιουργήθηκε με την επωνυμία "Αποκόρωνας Κρήτης - Δίκτυο Αγροτουρισμού".

Το "Δίκτυο Αγροτουρισμού" είναι μια μη κερδοσκοπική αστική εταιρεία, στην οποία συνιδρυτικά μέλη είναι οι ακόλουθοι φορείς και ιδιώτες:

- Βάμος Α.Ε.
- Βαφές Α.Ε.
- Γκούστης Βασίλειος
- Γυναικεός Αγροτουρισμός Συν/σμός Γαβαλοχωρίου
- Κοτζαμπασάκης Κων/νος
- Μινωα Τερψη Α.Ε.
- Βιοτεχνικός Συν/σμός "Νέοι Πολίτες Ορεινού Αποκόρωνα".
- Νικηφοράκης Γεώργιος
- Ντουράκης Ανδρέας
- Παπαδομανωλάκης Κων/νος
- Τζομπανάκης Ανδρέας

Το πρώτο διοικητικό συμβούλιο του Δικτύου, συγκροτήθηκε σε σώμα με την ακόλουθη σύνθεση: Πρόεδρος: Ανδρέας Τζομπανάκης, αντιπρόεδρος: Γιώργος

Χατζηδάκης (ως εκπρόσωπος της Μινωα Τερψη Α.Ε.), και μέλοι οι: Σπύρος Βουτσαδάκης (ως εκπρόσωπος της ΒΑΦΕΣ Α.Ε.), Μιχάλης Μινουδάκης (ως εκπρόσωπος των "Νέων Πολιτών, Ορεινού Αποκόρωνα) και Κώστας Παπαδομανωλάκης και σε σχετική ανακοίνωση του αναφέρει: "Κατά τα δύο τελευταία χρόνια, περίπου, ορισμένοι άνθρωποι που δραστηριοποιούμαστε στον ευρύτερο χώρο του αγροτουρισμού συζητούσαμε, σκεπτόμασταν για την ιδέα δημιουργίας ενός δικτύου συνεργασίας. Η γέννηση και ανάπτυξη ατομικών και συλλογικών αγροτουριστικών επιχειρήσεων στον Αποκόρωνα καθώς και άλλων επιχειρήσεων ήπιας ανάπτυξης και παραδοσιακών επαγγελμάτων, κατηγορίες οι οποίες - κατά τη γνώμη μας - υπάγονται στη διευρυμένη έννοια του "Αγροτουριστικού τομέα" έδινε την αφορμή. Η ευαισθησία μας όσον αφορά στα ζητήματα προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος δημιουργούσε την υποχρέωση.

Με κινητήριο δύναμη τα προαναφερόμενα και με θέληση ενεργητικής δράσης, δημιουργικότητας, αναβάβαμε την πρωτοβουλία να συνδημιουργήσαμε ένα συλλογικό φορέα κοινής και συντονισμένης δράσης. Πρόκειται για την μη κερδοσκοπική αστική εταιρεία με την επωνυμία "Αποκόρωνας Κρήτης - Δίκτυο Αγροτουρισμού".

Ακόμα κάνει γνωστό ότι τη Δευτέρα 4 Οκτωβρίου και ώρα 12 το μεσημέρι, θα δώσει συνέντευξη Τύπου, στην έδρα του στο ίδρυμα Αγία Σοφία (Αγιοί Πάντες Αποκορώνου) με θέμα: "Ιδέα και πρωτοβουλία δημιουργίας της μη κερδοσκοπικής αστικής εταιρείας "Αποκόρωνας Κρήτης - Δίκτυο Αγροτουρισμού", σκοποί και στόχοι.

Τιμές σε τρεις Αποκορωνιώτες, από το Ίδρυμα "ΑΓ. ΣΟΦΙΑ"

Ο κ. Γαλανάκης

Η κα. Μπλαζουδάκη

Ο κ. Πετρουλάκης

Τρεις άνθρωποι που τιμήθηκαν για την προσφορά τους στην επαρχία και γενικότερα. Η φιλόλογος - επίτιμος λυκειάρχης Αθηνά Μπλαζουδάκη-Σταυρουλάκη, ο Δρ. Φιλοσοφίας - επίτιμος σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Νικόλαος Πετρουλάκης και ο συνεργάτης του ιδρύματος "Αγία Σοφία" Γιάννης Γαλανάκης.

Την ξεστή και όμορφη αυτή εκδήλωση, την οποία τίμησαν με την παρουσία τους εκπρόσωποι τοπικών φορέων και πλήθος κόσμου, οργάνωσε, όπως κάθε χρόνο μετά το τέλος του

εσπερινού της προστάτιδος του Αγίας Σοφίας, το ομώνυμο Κοινοφελές Ίδρυμα.

Η κ. Αθηνά Μπλαζουδάκη - Σταυρουλάκη, στο έργο της οποίας αναφέρθηκε η φιλόλογος Ρουμίνη Περάκη, έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με τις γυναίκες του Αποκόρωνα στον οποίο έζησε τα δύσκολα χρόνια του πολέμου και της κατοχής.

"Προσπάθησα να αναδείξω την Αποκορωνιώτισσα γυναίκα, η οποία στην κατοχή, παρόλο που έδειξε μια εξαιρετική στάση, και η οποία έδωσε δείγματα ανθρωπιάς, αλληλεγγύης, υψηλών φρονημάτων, έμεινε ξεχασμένη στη γωνιά.

Ένωσα την ανάγκη να ασχοληθώ μαζί της στο Παγκόσμιο Συνέδριο Αποκορωνιωτών", τόνισε η κ. Μπλαζουδάκη, η οποία μίλησε με τα καλύτερα λόγια για το Ίδρυμα.

Ο κ. Νίκος Πετρουλάκης, στο έργο του οποίου αναφέρθηκε ο καθηγητής της Σχολής Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης, Μιχάλης Βάμβουνας υπηρετεί στην εκπαίδευση εδώ και εξήντα χρόνια και συγκεκριμένα από το 1940. "Δίδαξα σε σχολεία του εσωτερικού και του εξωτερικού. Κυρίως η δράση μου περιορίστηκε στις παιδαγωγικές σχολές των δασκάλων και των νηπιαγωγών. Υπηρέτησα σε παιδαγωγικές ακαδημίες, σε σχολές νηπιαγωγών. Έχω περίπου 30 μαθητές που είναι σήμερα καθηγητές Πανεπιστημίου. Εκατοντάδες είναι εκείνοι οι οποίοι κατέλαβαν διοικητικές θέσεις στην εκπαίδευση", μας είπε μεταξύ άλλων ο κ. Πετρουλάκης.

Για κ. Γιάννη Γαλανάκη που τιμήθη-

κε για τις εξαιρετικές του υπηρεσίες προς το Κοινοφελές Ίδρυμα "Αγία Σοφία" μίλησε ο αντιπρόεδρος του Ίδρυματος κ. Νίκος Παπαδάκης.

Ο ίδιος ο κ. Γαλανάκης μας είπε: "Η προσωπική τιμή που μου κάνουν ανήκει στους γονείς μας. Διότι αυτοί μας ενέπνευσαν στο δόμο του Θεού και δημιουργήσαμε αυτό το πράγμα, αυτό το Ίδρυμα. Και ευχόμαστε οι νεότεροι να συνεχίσουν το έργο που έχουμε ξεκινήσει".

Ο γραμματέας του Ίδρυματος Λευτέρης Τσουράκης σημείωσε: Η μορφή των εκδηλώσεων που έχουμε καθιερώσει την παραμονή της προστάτιδός μας, της Αγίας Σοφίας, απευθύνεται σε άτομα καταξιωμένα της επαρχίας Αποκορώνου, τα οποία τιμούμε. Είχαμε τη χαρά να τιμήσουμε τρία καταξιωμένα άτομα της επαρχίας μας".

"ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ",

Δευτέρα 17 Σεπτεμβρίου 2001

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους που μας συμπαραστάθηκαν στο βαρύ πένθος μας για την απόλεια του αγαπημένου μας συζύγου, πατέρα και αδελφού.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΝ. ΛΕΝΤΑΡΗ

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε το Διευθυντή, το Ιατρικό και Νοσηλευτικό προσωπικό της Β' Παθολογικής Κλινικής του Ιπποκρατείου Νοσοκομείου Αθηνών για το αμέριστο ενδιαφέρον τους και τη φροντίδα που επέδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια της νοσηλείας του.

Η σύζυγος, τα παιδιά, τα εγγόνια, οι αδελφοί

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ
ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας των Πολιτιστικών Συλλόγων του Αποκόρωνου που εδρεύουν στην Αθήνα, αφού έλαβε γνώση του αφηνίδιου θανάτου της συνεπαρχιώτισσής μας Δημήτρας Μαγγελάκη - Μαθιουλάκη, διακεκριμένης ζωγράφου και δωρήτριας έργων της στην Ομοσπονδία μας,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ

Να εκφράσει τα συλλυπητήριά της στην οικογένεια της θανούσης. Να καταθέσει αντί στεφάνου, ανάλογο ποσό στο Κοινοφελές Ίδρυμα "ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ". Να δημοσιεύσει το παρόν ψήφισμα στον Κρητικό τύπο.

Αθήνα, 5-9-2001

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΕΝΤΑΡΗΣ

Ο Γ. Γραμματέας

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΚΟΥΜΙΝΑΚΗΣ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Θεωρούμε υποχρέωσή μας να ευχαριστήσουμε όλους όσους μας συμπαραστάθηκαν στο θάνατο, του αγαπημένου μας συζύγου, πατέρα και παππού,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΡΙΠΑΚΗ

Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τον συγχωριανό μας Χαράλαμπο Μπουρνάζο και τον εφημέριο του χωριού μας παπά Μανώλη Νικολακάκη, για τους επικηδείους που εκφώνησαν.

Η σύζυγος, τα παιδιά

ΑΠΟΒΙΩΣΑΝΤΕΣ

Η Νυμφική Μάρκου Καβρουλάκη ετών 65, πέθανε στους Αρμένους, και κηδεύτηκε στις 31 Ιουλίου 2001.

Ο Δημήτριος Γεωργίου Πριπάκης ετών 74, σύζυγος της Δημήτρας και πατέρας του Γιώργου και του Γιάννη, πέθανε στους Αρμένους και κηδεύτηκε στις 14 Αυγούστου 2001

Ο Χρήστος Μιχ. Καλλιβερέτακης ετών 75, σύζυγος της Μαρίας και πατέρας του Μιχάλη, του Δημήτρη, της Δήμητρας και της Σοφίας, πέθανε στους Αρμένους και κηδεύτηκε στις 23 Αυγούστου 2001

Η Μαρία Παύλου Καβρουλάκη ετών 92, πέθανε στους Αρμένους και κηδεύτηκε στις 11 Σεπτεμβρίου.

Κάθε άνθρωπος γράφει αλλά και αφήνει τη δικιά του ιστορία. Έτσι και ο αγαπητός σ' όλους Δημήτριος Πριπάκης έγραψε και άφησε τη δικιά του ιστορία. Άνθρωπος πιστός αγαπητός με απέραντη καλοσύνη και πολλά χαρίσματα. Ο Δημήτριος ήταν ένας αφανής ήρωας. Καλός οικογενειάρχης, βιοπαλαιστής στη ζωή του τα κατάφερε με την άξια σύζυγό του τη Δημήτρα και δημιούργησαν μια λαμπρή οικογένεια, έφεραν στον κόσμο δύο άξια παιδιά, που τιμούνται από την κοινωνία μας και ήταν

Δημήτριος Γ. Πριπάκης

Αύγουστο μήνα χαρούμενο το χωριό μας δέχεται τους πιο πολλούς

χωριανούς που σκόρπιοι ζουν εδώ κι εκεί. Λάμπουν από αγάπη τα πρόσωπα συγγενών και φίλων. Μόνο που η χαρά αυτή διακόπτεται αφού κάθε χρόνο τότε ένας, τότε περισσότεροι, ξεκινούν το τελευταίο τους ταξίδι. Θαρρείς μας περιμένουν να μας δουν για μια ακόμη φορά πριν κλείσουν τα μάτια τους για πάντα. Έτσι και φέτος, Αύγουστο μήνα μας έφυγαν πρώτα η Φωφό Καβρουλάκη και ύστερα ο Δημήτριος Πριπάκης.

Πλάσμα καλόκαρδο και ευγενικό η Φωφό πάλεψε από μικρή στη ζωή της, μέχρι που νικήθηκε από την αρρώστια. Αγαπημένη μου συναδερφή θα σε θυμόμαστε πάντα καλοσυνάτη και ταπεινή, όπως έζησες ανάμεσα στα αγαπημένα σου αδέρφια και κοντά μας. Δίπλα στον Πανάγαθο ας βρεις πλούσια τη χαρά και τη γαλήνη.

Μετά τη Φωφό τον ίδιο δρόμο διάλεξε και ο Δημήτριος. Όσο είχαμε την τύχη να τον γνωρίσουμε θυμόμαστε ένα ευγενικό, πράο και γεμάτο καλοσύνη άνθρωπο. Από μικρός, τίμιος δουλenteύτης, δεν σταμάτησε να πολεμά την ανέχεια και κάθε δυσκολία. Δεν λιποψύχησε ποτέ.

Μνήμη Χρήστου Καλλιβερέτακη

Αποχαιρετούμε σήμερα ένα αγαπητό συγχωριανό μας το Χρήστο Καλλιβερέτακη. Το πένθος βαρύ στην οικογένειά του αλλά και στο χωριό μας γιατί έφυγε απ' τη ζωή αυτή ένας άνθρωπος πιστός, παραδοσιακός, δημιουργικός, αλλά και αξιόλογος, απλός, ταπεινός. Άνθρωπος της εργασίας και της βιοπάλης. Γεμάτος καλοσύνη δεν δίσταζε ποτέ να δίνει απλόχερα την βοήθειά του στους συνανθρώπους του. Καλός και άξιος οικογενειάρχης αφού απέκτησε με την καλή σύζυγό του Μαρία τέσσερα αξιόλογα παιδιά που χαίρουν εκτίμησης από την κοινωνία μας. Δυστυχώς όμως η ζωή σου δοκιμάστηκε σκληρά με την περιπέτεια της αρρώστιας σου μέχρι που χθες ήλθε το τέλος. Φεύγεις απλός και ταπεινός όπως ήσουν στη ζωή σου.

Ας είναι αιωνία η μνήμη σου και ο Κύριος να αναπαύσει την ψυχή σου.

Παπά Μανώλης

Μνήμη Δημητρίου Γ. Πριπάκη

περήφανος γι' αυτά. Δυστυχώς όμως στη ζωή σου δεν μπόρεσες να πραγματοποιήσεις και άλλα όνειρά σου γιατί σε κτύπησε η ανίατη αρρώστια της εποχής μας. Πάλεψες και δοκιμάστηκες πολύ. Κοντά σου πάντα η οικογένειά σου. Ο δρόμος ανηφορικό και ο σταυρός μεγάλος, όπου χθες άφησες την τελευταία σου πνοή στο σπίτι σου, και σήμερα σε αποχαιρετούμε και σε κατευοδώνουμε στην τελευταία σου κατοικία. Πορεύου ψηλά στα ουράνια κοντά στο Χριστό όπου, "εκεί ουκ εστί τέλος, ου λύπη ου στεναγμός αλλά ζωή ατελείωτος".

Αιωνία σου η μνήμη

Παπά Μανώλης

Αυτοί που φεύγουν

Αργότερα συνέχισε έχοντας πλάι του την άξια σύντροφο του και ανάστησαν δύο εξαιρετα παιδιά. Ευτύχησε να δει κοντά στο Γιώργο μια ξεχωριστή σύντροφο που την αγάπησε, όπως της άξιζε, σαν μοναχοκόρη του. Και ακόμη είχε την καλή τύχη να απολαύσει το χαριτωμένο εγγονάκι που του χάρισαν. Ο μικρός Δημητράκης ψάχνει στον ουρανό το πιο λαμπρό αστέρι που έγινε ο παππούς. Και εμείς όλοι αγαπημένοι μου ξάδερφε, το κοιτάμε και ξέρουμε πως το φως εκείνο που λάμπει είναι η απαλή γλυκιά φωνή σου, η ζεστή ανθρωπιά σου, η αστείρευτη καλοσύνη σου που δεν μάρανε καμιά δυσκολία της ζωής. Ο αδιάκοπος αγώνας σου και το ειρηνικό σου τέλος, μας δίνουν δύναμη και κουράγιο. Έφυγες με το σούρουπο και μας γέμισες με μια παράξενη γαλήνη. Σ' ευχαριστούμε γι' αυτό που ήσουν. Σ' ευχαριστούμε γι' αυτά που μας έδωσες. Σ' ευχαριστούμε γι' αυτά που μας θυμίζει η εικόνα σου.

Οι θάνατοι των εκλεκτών κι αγαπημένων πονάνε πιο πολύ.

Ελαφροσκέπαστοι απ' το χώμα του αγαπημένου μας χωριού.

Αιωνία σας η μνήμη.

Μαίρη Πριπάκη - Κουντάνη

Ο Χρήστος Μ. Καλλιβερέτακης με το γαϊδουράκι του ποζάρει πρόθυμα στο φακό όταν του ζητήθηκε, το φθινόπωρο του 2000 κατά τη φωτογράφιση του χωριού μας. Φωτογραφία: Φάνης Μανουσάκης, από το Αρχείο του Συλλόγου.

Μνήμη Μαρίας Παύλου Καβρουλάκη

Οικογένεια Παυλή Καβρουλάκη, από την οποία εξέλιψε και η τελευταία αδερφή, Μαρία. Από αριστερά εικονίζονται στην πίσω σειρά οι: Βαγγέλης, Μαρία, Σίμος, Μιχάλης και στην εμπρός οι: Μανώλης, Γιάννης, ο πατέρας τους Παυλής, Πέτρος και Θεοφάνης. Από τη φωτογραφία λείπουν ο Γιώργης Καβρουλάκης και Σοφία Λαμπαθάκη. Φωτογραφία από το αρχείο του Βαγγέλη Γ. Καβρουλάκη.

Έφυγε και η Μαρία του Παυλή, η Μαριολή ως την αποκαλούσαν χαϊδευτικά και για να την διακρίνουν από την άλλη θεία και γιαγιά Μαρία του Γιώργη, τ' ανήψια της που της σταθήκανε σα να 'τανε γνήσια παιδιά της, εις τα γεράματά της. Με πρώτη βέβαια τη Ζέτα, αυτόν

τον σπάνιο στους σημερινούς καιρούς, άνθρωπό μας του χωριού μας, που η στάση της, η φροντίδα κι η στοργή της στη θεία της (από τον άντρα της τον Βαγγέλη), όχι μόνο συγκινούσε το χωριό, αλλά και γεννούσε σ' όλους μας αισθήματα εμπιστοσύνης στον άνθρωπο, πως ό,τι

και να λένε, δεν την έχασε την ανθρωπιά του, και τα φιλόθρωπα αισθήματά του της φιλότητας, συμπάθειας, αγάπης και συμπαραστάσης στον δικό σου, τον διπλανό σου, τον χωριανό σου, τον συνάνθρωπό σου.

Η Μαρία Παύλου Καβρουλάκη ήταν ένα ερειπωμένο απομεινάρι των παλιών ανθρώπων του χωριού, που ζήσανε και μαρτυρήσανε στα δύσκολα χρόνια των παγκοσμίων πολέμων και της εφιαλτικής συνέχειάς τους στην Ελλάδα, του εμφυλίου μακελειού, όπου το μίσος κι ο φανατισμός παίρνουν τις φοβερότερες μορφές βαρβαρότητας κι απανθρωπιάς.

Θα τελειώσω τούτο το πικρό γραφτό (που συντάσσεται την ώρα που η εφημερίδα τυπώνεται) επαναλαμβάνοντας λίγα λόγια απ' όσα είχα πει, δυο χρόνια πριν, αποχαρευτώντας στον Προφήτη Ηλία, της αδελφής της Μαρίας, την αξέχαστη Σοφία Στυλ. Λαμπαθάκη:

“Ήθελα ακόμα, Σοφία, ν' αναθιβάσω και να πω και για την πατρογονική σου οικογένεια, την πατρογονική σου ηθική προίκα, τη μάνα σου, κι εκείνον το γέρο κρητικό δρυ, τον πατέρα σου τον Παυλή, και την λαμπρή συνασπαστική των αδελφών σου, των δυο αρχαγγέλων της πατρίδας, τον Θεοφάνη και τον Βαγγέλη, που σκοτωθήκανε στον πόλεμο του '40. Τον Πέτρο, τον Γιάννη, τον Γιώργη, το Μανώλη, το Σίμο και τη Μαρία, που εμπέστησε μπλίο ν' αναμένει από χρόνια τον μαύρο άγγελο να 'ρθει για να την πάει κι εκείνη εις τσ' απάνω Αρμένους των ουρανών, όπου πάεις τώρα κι εσύ, Σοφία, ν' ανταμώσεις τους δικούς σου αγαπημένους ανθρώπους, εν ταις σκηναίς των δικαίων ενθ' αναπαύονται. Μια λεηλατημένη από το Χάρο οικογένεια που υπηρέτησε με ισόβια θητεία κι αυτοθυσία την πατρίδα και την κοινωνία, απλόχερα και χουβαρτάδικα, καθώς χουβαρντάδικη ήταν κι η ψυχή όλων σας σ' αισθήματα και πράξεις για τους φίλους, τους συνάνθρωπους και το κοινωνικό σύνολο...”

Μαρία του Παυλή, ήμερε, άκακε κι αγαπτηρέ άνθρωπε του χωριού,

Ωρα σου καλή.

X.M.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

πείσμα όλων, αντιστέκεται και ήδη έχει ζωνηρούς βλαστούς στον κορμό που έχει απομείνει. Πόσο όμως θα αντέξει τις επιθέσεις των ανθρώπων και της φύσης; Είναι βέβαιο πως την επόμενη φορά θα καταστραφεί ολοκληρωτικά και ανεπανόρθωτα. Ο σύλλογός μας σε επίσκεψή του στο Δήμαρχο Αρμένων κ. Παντελή Καραγιαννάκη εξέθεσε το θέμα της προστασίας του πλατάνου, κατ' αρχήν με ειδική περιφορά, της αξιοποίησης του, και της τοποθέτησης πλάκας, όπου θα αναφέρονται τα ιστορικά συμβάντα στον περιβάλλοντα χώρο κατά τους απελευθερωτικούς αγώνες του Κρητικού λαού. Επίσης προτείνεται η έναρξη των διαδικασιών για την ανακήρυξή του σε χώρο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και η παρέμβαση της Αρχαιολογίας για την προστασία του ως Νεώτερο Μνημείο. Ο Δήμαρχος μας υποσχέθηκε ότι θα κάνει ότι περνά από το χέρι του για την προστασία του πλατάνου και του περιβάλλοντος χώρου, και ότι ενόψει ευρύτερης μελέτης για την προστασία των πηγών των Αρμένων και Στύλου, μελετά το ενδεχόμενο εξαγοράς ή απαλλοτρίωσης του περιβάλλοντα χώρου. Για το ίδιο θέμα μας έστειλε επιστολή και ο Μαθιός Ι. Χαράλαμπάκης που δημοσιεύουμε στη διπλανή στήλη.

Γ. Τ.

Έγραψαν στην Ελευθερόπολη

ΧΑΝΙΑ 14/8/2001

Αγαπητή “ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΣ”.

Έγραψες πως ο Γέρο Πλάτανος έπεσε από τους δυαντούς Νοτιάδες στις 21/4/2001 σημαδιακή ημέρα. Δεν έπεσε όμως από τους αέριδες. Έπεσε από τις βαριές πληγές που άφησε ο εμφύλιος.

Ήμουν μικρό παιδί μα αρκετά μεγάλος για να θυμάμαι που πλήγωναν τον υπερήφανο με τον ίδιο κορμό ιστορικό γέρο πλατάνο.

Ερχόταν οι Μήδεις στο χωριό μας ξεκουραζόταν, δροσιζόταν κάτω από αυτόν. Κατόπιν για να περνά η ώρα τους, έβαζαν σημάδι τον κορμό του. Λίγο πιο ψηλά από τη μέση υπήρχε μια κουφόλα που έκαναν τη φολιά τους ένα ζευγάρι λευκές κουκουβάγιες στις οποίες έβαζαν σημάδι. Αυτά τα ολόγλυκα πουλιά με την ανθρώπινη μορφή έπαιζαν μαζί τους κοινωνώντας το κεφάλι τους δεξιά αριστερά. Κρυβόταν στο βάθος της κουφόλας αλλά οι ελεύθεροι σκοπευτές συνέχιζαν να ρίχνουν στον κορμό, από τις τρύπες που έκαναν οι σφαίρες έτρεχαν οι χυμοί του δέντρου, σαν δάκρυ από τα μάτια κάποιας πονεμένης μάνας που έχασε το παιδί της. Κάποια στιγμή βρήκε το ένα πουλί και το πλήγωσαν θανάσιμα. Το άλλο έφυγε.

Μετά από 2-3 χρόνια ξαναγύρισε άλλο ζευγάρι. Οι

χωριανοί τα αποκαλούσαν καλά πουλιά. Άλλοι χωριανοί δεν τα ήθελαν και τα έλεγαν κακά πουλιά. Ο λόγος που έκραζαν κάτι κακό θα γινόταν στο χωριό μας ο γέρο πλατάνος στεκόταν υπερήφανος αλλά πολύ πληγωμένος από τις πληγές του εμφυλίου πολέμου. Ο Νοτιάς τον έριξε γιατί τον βρήκε πληγωμένο και αδύνατο.

Φιλικά

Μαθιός Ιωάν. Χαράλαμπάκης

ASTORIA NY 7 Ιουνίου 2001

Αγαπητέ μου κ. Τσακίρακη,

Με την ευκαιρία της αποστολής της συνδρομής μου στην Ελευθερόπολη, σας εκφράζω σε σας και στους συνεργάτες σας, καθώς και σ' όλους τους χωριανούς μας, τα πιο θερμά συγχαρητήρια για την ωραία εφημερίδα σας.

Όλοι σας, εκδότης και συνεργάτες σας είστε ταλαντούχοι της δημοσιογραφίας. Τα ιστορικά άρθρα του Χαράλαμπου Μπουρνάζου και των άλλων εκλεκτών συνεργατών σας είναι ανεπανάληπτα και δεν χερταίνει ο αναγνώστης να τα διαβάζει.

Με πολλή εκτίμηση

Γεώργιος Τερεζάκης

Τα νέα της Ενορίας μας

Θεία Λειτουργία στον Άγιο Αντώνιο

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος έγινε στο γραφικό εξωκλήσι του Αγίου Αντωνίου η καθιερωμένη θεία

Λειτουργία την οποία τέλεσε ο εφημέριος του χωριού μας παπα Μανώλης, υπέρ υγείας των ανθρώπων του χωριού μας των απανταχού Αρμενιανών και όλου του κόσμου. Πολύ μεγάλη η συμμετοχή του κόσμου και φέτος και ιδιαίτερος των νέων. Όπως κάθε χρόνο και φέτος ο παπα

Μανώλης ευλόγησε τους άρτους και τα διάφορα εδέσματα που προσέφεραν οι άνθρωποι του χωριού.

Η χάρις του Θεού και του Αγίου Αντωνίου να χαρίζει υγεία στους ανθρώπους του τόπου μας και σ' όλον τον κόσμο.

Δεκαπενταύγουστος εορτή της Παναγίας

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα εορτάστηκε και φέτος στο όμορφο εκκλησιάκι του χωριού μας η πανηγυρίς της Μεγαλόχαρης.

Πολύ μεγάλη η συμμετοχή του κόσμου τόσο στον εοπερινό και την θεία Παράκληση όσο και την ημέρα της εορτής που με πίστη κατάνυξη και ευλάβεια προσκύνησαν την αγία εικόνα της και πήραν την ευχή και την ευλογία της.

Η χάρις της να χαρίζει υγεία και ειρήνη στον τόπο μας και σ' όλον τον κόσμο. Χρόνια πολλά και του χρόνου.

Παπά Μανώλης Νικοθακάκης
εφημέριος Αρμένων

Αποζημίωση για τη σχοινοκαρπία

Υπεύθυνες δηλώσεις πρέπει να καταθέσουν στο Δήμο οι ελαιοπαραγωγοί που επλήγησαν από τις υψηλές θερμοκρασίες κατά την καρπώδεση (σχοινοκαρπία) το έτος 2001. Από το Δήμο Αρμένων ανακοινώθηκε ότι οι δηλώσεις πρέπει να γίνουν μέχρι τις 15 Οκτωβρίου στους προέδρους των Δημοτικών Διαμερισμάτων, εκτός από τους παραγωγούς των Καθιών που θα τις υποβάλουν στο Δημαρχείο.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Ο κ. Ιωάννης Βαγιωνάκης προσέφερε το ποσό των 30.000 δρχ. για την κατασκευή του καμπαναριού του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννου Αρμένων.

Η κ. Ειρήνη Χριστοδοουλάκη, μητέρα του Υπουργού Ανάπτυξης και συγχωριανού μας κ. Νικολάου Χριστοδοουλάκη προσέφερε το ποσό των 20.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννου Αρμένων.

Η κ. Αικατερίνη Χαιρετάκη από την Αθήνα, καταγωγή Αρμένιοι, προσέφερε στην ενορία Αρμένων το ποσό των 20.000 δρχ. εις μνήμη των γονέων της.

Η κ. Δήμητρα Πριπάκη και τα τέκνα της Γεώργιος και Ιωάννης Πριπάκης προσέφεραν το ποσό των 100.000 δρχ. για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Προφήτη Ηλία (Νεκροταφείο) Αρμένων εις μνήμη και αντί στεφάνων συζύγου και πατέρα Δημητρίου Γεωργ. Πριπάκη.

Στη μνήμη, και αντί στεφάνων, Δημητρίου Γεωργ. Πριπάκη προσέφεραν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Προφήτη Ηλία (Νεκροταφείο) Αρμένων οι: Δημήτριος Νικ. Πριπάκης, τέως Πρόεδρος Αρμένων, 20.000 δρχ., Αργυρώ Αϊνδηλή, 30.000 δρχ.

Τα παιδιά του μακαριστού Νικολάου Πριπάκη, 40.000 δρχ., ο κ. Γεώργιος Μικ. Παρασκευάκης, 20.000 δρχ., ανώνυμος, 20.000 δρχ., ανώνυμος, 20.000 δρχ., ανώνυμος, 15.000 δρχ.

Η κ. Μαρία Καλλιβρετάκη και τα τέκνα της Μιχαήλ, Δημήτριος, Δήμητρα Καλλιβρετάκη και Σοφία Γαυγιωτάκη, προσέφεραν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Προφήτη Ηλία (Νεκροταφείο) Αρμένων, το ποσό των 100.000 δρχ. εις μνήμη και αντί στεφάνων συζύγου και πατέρα Χρήστου Καλλιβρετάκη.

Ο κ. Χαράλαμπος Παρασκευάκης προσέφερε στην ενορία Αρμένων το ποσό των 50.000 δρχ. εις μνήμη της συζύγου του Στυλιανής Παρασκευάκη.

Η οικογένεια του κ. Ελευθερίου Κουρομιχελάκη προσέφερε στην ενορία Αρμένων το ποσό των 15.000 δρχ. εις μνήμη και αντί στεφάνου Χρήστου Καλλιβρετάκη.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Ο Πρόεδρος πατήρ Εμμανουήλ Νικοθακάκης

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

των όπως εκφράστηκε από την καθολική συμμετοχή τους στην συγκέντρωση υπογραφών, για την μη εγκατάσταση της μονάδας.

Το γεγονός ότι σύμφωνα με καταγγελίες του Δήμου και των κατοίκων των Αρμένων, η απόφαση του Νομάρχη, είναι άκυρη διότι δεν έγινε η απαραίτητη από τον νόμο αυτοψία.

Επίσης σύμφωνα με τον Δήμο Αρμένων, ήδη έχει κατατεθεί στην Περιφέρεια Κρήτης πρόταση για την εξυγίανση, διαμόρφωση και περιβαλλοντική ανάπλαση της περιοχής που είναι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και περιλαμβάνει πηγές, ποταμούς, και μονοπάτια περιπάτου. Από δεκαετίες πριν καθώς και σήμερα το χωριό των Αρμένων, χρησιμοποιείται από εσωτερικούς και εξωτερικούς τουρίστες για αναψυχή, ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες. Τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις και έχουν δημιουργηθεί κοινόχρηστοι χώροι, για την υποδοχή αυτού του πλεονεκτήματος της περιοχής που καταστρέφεται από την λειτουργία της μονάδας, με την όχληση που θα δημιουργεί από την λειτουργία της και από τα μετακινούμενα οχήματα για την υποστήριξη των λειτουργιών της.

Κατά καιρούς η ίδια μονάδα επιχειρήσε να εγκατασταθεί σε χώρο κοντά στις Μουρνιές, αλλά και στα

Ενίσχυσαν οικονομικά την εφημερίδα μας

Τσακίρακις Στέλιος	5.000
Κουράκης Θόδωρος	5.000
Φρεσκάκη-Μαμαθαούκα Χρυσούλα	5.000
Πατεράκη Ελισάβετ	5.000
Βιριράκης Δημοσθένης του Ελ. (Αθήνα)	5.000
Μαντάκης Μανώλης	5.000
Βιριράκης Νίκος	5.000
Βασσάθος Μιχάλης	5.000
Χαραθαμάκης Ματθαίος	20.000
Παπαδάκης Γεώργιος του Χαραθαμούς	10.000
Χατζηκυριάκος Μανώλης	5.000
Χαλβαδάκη-Παπαδάκη Αιμιλία	20.000
Βιριράκης Γιώργος	5.000
Τερεζάκης Γιώργος του Μιχαήλ	5.000
Βιριράκης Αντώνιος	5.000
Τσακίρακις Γιώργος του Γ.	10.000
Πριπάκη - Κουντάνη Μαίρη	5.000
Μαντωνανάκης Στέλιος	10.000
Σκανδάλης Βαγγέλης	5.000
Ανώνυμος (απόδ. 476)	5.000
Φρεσκάκη-Θεοφίλου Χριστίνα	5.000
Πατινωτάκη Κατίνα	5.000
Ψωμάς Γιώργος	10.000
Ζαχαριάδη Ζαχαρούλα	25.000
Πατινωτάκης Σταύρος	20.000
Χαιρετάκης Μανούσος	10.000
Χαριτάκη - Κόρκος Τέρψη	20.000
Τσακίρακη-Μπουσαράκη Αργυρώ	10.000
Παπαδάκης Μανώλης του Γεωργίου	5.000
Κοκογιαννάκη Χρυσούλα	10.000
Καραβελάκης Μανώλης	5.000
Μαρινάκης Μιχάλης	5.000
Λεντάρη Άννα	15.000
Γιανναράκης Μανώλης	5.000
Πριπάκη Δήμητρα	10.000
Τερεζάκης Σπύρος	10.000
Παυλάκη Έλση	10.000
Αποστολάκης Αντώνιος	10.000

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά. Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιστολή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος ή να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας, και στη συνέχεια να ενημερώνετε η εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.

Τσικαλιάρια στο Βιοτεχνικό Πάρκο, χωρίς να το καταφέρει, όπως αναφέρουν δημοσιεύματα της εποχής κυρίως για λόγους επικινδυνότητας.

Τελικά η εγκατάσταση μιας και μοναδικής βιομηχανικής μονάδας σε μια καθαρά αγροτουριστική περιοχή, κανένα αναπτυξιακό όφελος δεν προσφέρει, παρά μόνο την οικολογική και οικονομική υποβάθμιση της περιοχής, υποβάθμιση που δηλώνουμε πως δεν πρόκειται να δεχτούμε.

Ζητούμε από τους Βουλευτές του Νομού να πάρουν άμεσα θέση και από τον Περιφερειάρχη Κρήτης να ακυρώσει την απόφαση του Νομάρχη.

ΑΡΜΕΝΙΑΝΟΙ ΑΤΤΙΚΗΣ:

"Να ακυρωθεί η νομαρχιακή απόφαση για τη μονάδα αζώτου"

Την απόφαση της απόφασης του Νομάρχη για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης μονάδας παραγωγής και επεξεργασίας υφθόνου στους Αρμένους, ζητά από τους βουλευτές του Νομού και τον Περιφερειάρχη Κρήτης με ανακοίνωση του ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής "Ο Κρητοβόλος". Οι Αρμενιοί της Αττικής αναφέρονται στους ανθρώπους για τη ζωή των κατοίκων της περιοχής από τη λειτουργία της μονάδας στην οικονομική και περιβαλλοντική επιδείνωση της περιοχής και επισφαλότητα την απόφαση απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αγίων, που στάθηκε ενάντια στη δημιουργία της μονάδας και τη σύλληψη αποφασιστή από μέλη των κατοίκων των Αρμένων. Τίλος ζητούν από τους βουλευτές του Νομού και τον Περιφερειάρχη Κρήτης να "ακυρώσουν την απόφαση του Νομάρχη".

-ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΝΕΑ-, Τετάρτη 29 Αυγούστου 2001